م. ئ□نف□ر: س□رمایەداری ئەوەندە بەڕێز نییە پاش پەتاكە بەخۆیا بچێتەوە -15- … ئازاد حەمە

بەشی پانزەهەم

“”ئەوەی ئارگیومێنتەكەی بە ژاوەژاو و فەرماندان دەخاتەڕوو ئەقڵی لاوازە””
میشێل دی مۆنتاین Michel de Montaigne

سەرەتا: نەشئەئامێزی فەلسەفە دەمانخاتە ناو دیمەن و لوغزی فەلسەفییەوە، وادەكات بەڕووی نیگا تازە و سیما جیاكانی بیركردنەوەی مرۆڤا هەڵشاخێن و كاریش لەسەر ڕەواندنەوەی نیگەرانیی و گۆشەگیری ساتەوەختەكانی خۆمان و دەوروبەرمان بكەین. نكوڵینناوێت، تێهزرینی هزرەڤانان هەمیشە لە دەرگای پرسیارە هزری و ڕەوشتییە هەنووكەییەكان دەدات و تەنگژەكانیش كە بەشێكن لەو چەشنە پرسیارانە ئەوەش بە گوێمانا دەچرپێنن كە مێژووی پەتا لەناو مێژووی هزر بەشێك بووە لە هەڵكۆڵینە هزریییەكان. لێرەوە ئەوە دەچڕین كە ئەو تەنگژەیەی پەتای كۆرۆنا دروستیكرد لەتەك تەنگژە ڕەوشتیەكانی سەرمایەداری جیهانی یەكیگرتەوە. چاوچنۆكی نیولیبرالیزم و ئەو تەنگژە ڕەوشتی و تەندروستییانەی پەتاكە دروستیكردن هۆكاربوون بۆ گەڕانەوەی دەمارگیری ئاینی (پەتا ئیشی خوایە) و ڕاستیەوی (ڕق لە چینیبوون) لە هەندێك لە كۆمەڵگاكان. زۆرێك وایبۆدەچن پەتاكە مرۆڤایەتی خستە بەردەم گریمانەی سەرلەنوێ دامەزراندنەوەی جیهان، هەر لەو نێوەندەشدا بەشێكی تر بەوەوە سەرقاڵن كە داڕشتنی بیركردنەوەكان سەبارەت بە پەتاكە مرۆیبوونمانی بە ئاڕاستەیەكی نێگەتیڤانە گۆڕی. هۆكاری سەرەكی ئەمەش داڕمانی بەهاكان بوو لەتەك هاتنی شەپۆلی كۆرۆنا. ئاشكرایە، سەنگی پەتاكە لەگەڵ كاتا لە گەورەبووندابوو تا ئەو ئەندازەیەی كە بووە پەتایەكی گەردوونای و ئەمەش ساتەوەختێكی خەماوی لەتەك خۆی بۆ مرۆڤایەتی هێنا. ئابووری سەرمایەداری جیهانیش كە مامەڵەی لە ئاستی پێویست نەبوو كەوتە ژێرپرسیاری فرەدووراییەوە. ئەمەش بەزۆری ل□ بەرئەوەی خەمی بنەمایی سێستەمی ئابووری جیهانی لە

ساتەوەختی پەتاکە پتر ئابووری بوو تا مرۆیی یان تەندروستی و ژینگەیی.

ڕامانی ئەم بەشەمان لەمەڕ نووسین و لێدوانەکانی میشێل ئۆنفرێ (Michel Onfray) یە تایبەت بە پەتای کۆرۆنا و ئەو تەنگەژە ئابوورییەی پەتاکە بە فەرەنسا و یەکیەتی ئەوروپا هێنای. بەم جۆرە ئەوەی لەم بەشە دەینووسین پەیوەندیەکی توندوتۆڵی لەتەك هزری سیاسیی ئۆنفرێدا هەیە. پەتاکە خۆی وانیشاندا کە بەشێکی کاریگەرە لە هاوکێشە جیهانییەکان، ئەمەش ئۆنفرێی خستە ناو جەنجاڵییەکی هزریی سیاسییەوە و دواتر ڕوانگە سیاسییەکانیشی بەسەر بۆچوونە فەلسەفییەکانیا زاڵکرد و تا کار گەیشتە ئەوەی لە لێدوانە تەلەفزیۆنی و ڕۆژنامەوانیەکانیدا، لە مانگی دووی ئەم ساڵەوە (2020) تا ئێستا، کۆشش بە ئەوە بکات ئەو پارادۆکسە ئەتیکیانە نیشاندات لیبرالیزمی ڕۆژئاوا لە خوڵقانی بەرپرسیارە. سەرباری ئەوە، گازندەی سۆسیال میدیای فەرەنسیش دەکات کە بەردەوام دەتخاتە بەردەم ئاماری نوێی مردنەوە، کە ئەمە لە کۆتایدا دەتخاتە بەردەم دیلێمایەکی بووناوییەوە. ئەم فەیلەسوفە فەرەنسییە کێشەکە تەنیا لەوەدا نابینێتەوە بابەتەکە ڕووبەڕووبوونەوەی مردنە، لەوەشا دەبینێتەوە کە ئەو کەموکوڕییەی لە کەرتی تەندروستیدا بەدیکرا دەوڵەت ناکارێت چارەسەریبکات.

لەم بەشە ئەوە لە زاری ئۆنفرێوە گفتوگۆدەکەین کە شارستانی ئەوروپای لەلایەك لە بەردەم هەڕەشەی پەتای کۆرۆنا خۆی چاك ڕانەگرت، لەلایەکی دی پەتاکە توانستی زانستی و تەکنەلۆژی وڵاتە هاوچەرخەکانی خستەژێر پرسیارەوە. بە پێی ئەوەی پەتاکە پرسیارێکی زۆری سیاسی و ئابووری لەتەك خۆی هێنا توانای گۆڕینی وتاری سیاسیشی لەخۆیدا بەرجەستکرد. هەر لەم بارەیەوە ئۆنفرێ گریمانی ئەوەش دەکات، پەتاکە دەکارێت جیۆسیاسی ئێستامان بگۆڕێت. سەیرەکە لەوەدایە لەکاتی پەتاکە سیاسەت بەردەوام بوو و فەرەنساش لەژێرسایەی ئەمانوێل ماکرۆن (Emmanuel Macron) سیاسەتی خۆی دەکرد. بۆیە ئەم هزرڤانە فەرەنسییە لە وتنەکانی تایبەت بە پەتاکە ،هەمیشە و بەردەوام، زەمینەیەك بۆ هێرشکردنە سەر ماکرۆنی سەرۆك کۆماری فەرەنسا دەڕەخسێنێت و وەك نوێنەری نیولیبرالیزم و شارستانی ئەوروپای ناساغ تەماشای دەکات. بەمەش بەرەو ئەو گومانەمان دەبات، ئەم جۆرە سەرکردانە ،کە نوێنەرایەتی سەرمایەداری جیهانی دەکەن، شکستخواردوون لە ڕووبەڕووبوونەوەی “تسۆنامی ئابووری و تەندروستی” (ژاك ئاتای) پەتای کۆرۆنا و ناشکارن سیاسەتێکی میهرەبانانە پیادە بکەن. ئۆنفرێ پێیوایە کەسێکی ڕەشبین نییە، لە ترازیدییە ئەمەش وادەکات بۆچوونەکانی لەهەر

بەرگێکدا بن، فەلسەفی یاخود سیاسی، پێگەی شیکاری خۆیانیان هەبێت.

ئۆنفرێ و ماکرۆن:
پەتای کۆرۆنا فەرەنسای کردە پێنگەك لە کارتۆن

پەتاکە بێ لایەن نییە و پێویستیشی بە شرۆڤەکردنێکی سیاسیانە هەیە. ئەمە وادەکات ئۆنفرێ سەبارەت بە فەرەنسا و کۆرۆنا قایرۆس دونیایەك پرسیاری بقە و قەبە بجووڵێنێت و فەرەنساش بکاتە چەقی مشتومڕ و بابەتی هەنووکەیی وتنەکانی. پەتاکە، ئۆنفرێ وتەنی، واینەکرد سیاسەت بوەستێت، دوورنانەیەین ئێمانوێل ماکرۆنی سەرۆك کۆماری فەرەنسا لەناو جەرگەی پەتاکە خەریکی سیاسەتکردن بوو. ماکرۆن کە نوێنەری لیبرالیزمە سیاسەتی هەنووکەیی فەرەنسی بەپێی ئەو ئیزم (ism) ە پیادەدەکات و ئۆنفرێش وایدەبینێت کە مەکینەی پاڵپێوەنانی لیبرالیزم لە فەرەنسا لە پۆمپیدۆ (Pompidou) وە دەستیپێکردووە بە ژیسکار دێستان (Giscard d’Estaing) و دواتر میتەران (Mitterrand) تێپەڕیووە تا گەیشتووەتە ماکرۆن. هەر هەمووش بە چەپ و ڕاستەوە هەمان ئایدیۆلۆژیایان بەخێوکردووە. بەم جۆرە پەتاکە بژاردە ئابووری و سیاسییەکانی سەرجەم سەرۆکە فەرەنسییەکانی لە ژیسکار دێستانەوە، لە ساڵی 1974، تا دەگاتە ماکرۆن خستەڕوو.
ئۆنفرێ سەرۆکی فەرەنسا بە پیاوێکی سیاسی بێ دید و نەگەیوو، بە هەست و نابینا لەقەڵەم دەدات. ئەم پیاوە لیبرالە کارگێڕێکی بازاڕە و بە داڕمانی بازاڕەکە خۆشی دادەڕمێت. سیستەمی خانەنشینی و پەروەردەی تێکشکاندووە و هیچکاتیش دان بە هەڵەکانیدا ناهێنێت. شتێکی بە خانەوادەی مردووان بە کۆرۆنا نەکرد کە شایانی باسکردن بێت. ئەم سەرۆکە، بە بۆچوونی ئۆنفرێ، فەرەنسا و فەرەنسییەکانی خۆشناوێت، تەنیا خۆی خۆشدەوێت و خۆشی کەسێکی بە توانا و درۆزنە و لە کارگێڕی کێشەش لێهاتوو نییە و لە بڕیاردانیشا لاوازە. مامەڵەی لاوازی فەرەنسا لەگەڵ تەنگژەی پەتای کۆرۆنا سەلماندی سەرۆك حوکمەت (سەرۆك حوکمەتی پێشوو، ئەدوارد فیلیپ، کە مانگێک لەمەوبەر دەستیلەکارکێشایەوە) و سەرۆك کۆمارەکەی لەنەزانن و لە لەدوانەکانیشیانا ناراستگۆن. ئەوەبێتە پێش کۆرۆنا دەزی کۆرتی تەندروستی لە فەرەنسا، لەبەرئەوەی بازاڕ یاریدەکرد بە چارەنووسیەوە، وێران بوو. تەندروستی لە فەرەنسا دەمێکە بووە بە بیزنس و ئەمەش بە ساڵی 1983، بە کاتی سەرۆك میتەران، دەگەڕێتەوە و دوای ئەویش ئەمە هەر بەردەوامبووە. ئەمەش هەمووی شەقی نیولیبرالیزمە. نیولیبرالیزم وادەکات بازاڕ حوکمی بەدەستەوە بێت. هەڵبەیە، بە بۆچوونی ئۆنفرێ، بازاڕ یاسا ئابوورییەکانی بەسەر

نەخۆشخانە، قوتابخانە، سوپا، پۆلیس، دادگا و کولتوورا بسەپێنێت. بەم چەشنە، کاتێک بازاڕ حوکمی تەندروستی دەکات ئەوە ڕوودەدات کە ئێستا لە فەرەنسا ڕوو دەدات. پیرەکان لەبەر نەبوونی جێگا لە نەخۆشخانەکان وەرناگیرێن و دەنێردرێنە ماڵەوە، نەبوونی پێویستییە پزیشکییەکان وادەکەن پەککەوتە و بەساڵاچووان لە نەخۆشخانەکان و ماڵی بە ساڵاچووان فەرامۆشبکرێن تا بمرن.
ئەنفرە ڕەخنەی ماکرۆن دەکات کە پەیوایە فەرەنسا لە حاڵەتی جەنگدایە کەچی ئەم سەرەکە ناتوانێت ئامرازە تەندروستییە گرنگەکان بە تاقمی نەخۆشخانەکان دابینبکات. ئەنفرە وتەنی نیشانەکانی پەکەوتوویی ئەو فەرەنسا لیبرالەی بانگەشەی بەمبی ئەتۆمی دەکات ئەوەیە کە ماسك و پێداویستی تەندروستی نییە، لەکاتێکدا ئەوانە بەشێکی سەرەکی لە سیاسەتی خۆپارێزی پێکدەهێنن. لەم بارەیەوە ئەنفرە ڕاستەوخۆ گازندەی ماکرۆن دەکات کە سەرەتا دژ بە پەتاکە نەجوڵایەوە کەچی دواتر هەنگاوەکانی زۆر گورجکردەوە. نەك هەر ماکرۆن زۆربەی سەرۆکەکانی ئەوروپا سەرەتا پەیانوابوو ئەوەی بڵاوبوەتەوە ئەنفلاوەنزەیەکی نەرماڵە و تێدەپەڕێت و گاڵتەشیان بە پەتاکە دەکرد تا وایلێهات ئەوروپا بووە قوربانی. وێرای ئەوە، تێگەیشتنی یەکێتی ئەوروپا بە بازارێکی گەردووناوی وایکرد باوەڕیان بە سنور و نەتەوە نەبێت کەچی لەکاتی کەرەنتینەکە فەرەنسا بە سەرۆکایەتی ماکرۆن کارێکی قێزەوەنی ئەنجامدا کاتێك بڕیاریدا فرۆکەیەکی زۆر بۆ هێنانەوەی فەرەنسییەکان لە چین بەکرێبگرێت و جێنشینیشیکردن لە باکووری فەرەنسا بۆ ئەوەی هیچ ڕێکارێکی تەندروستییان بۆبکرێت، ئەمە جگەلەوەی سەرەك شارەوانییەکانی ئەو دەڤەرە پێش وەخت ئاگادارنەکرابوونەوە.
سەرباری ئەوە، ئەنفرە نموونەشمان بۆدەنێتەوە لەسەر ناکۆکی لە وتارەکانی سەرەك ماکرۆن لە ساتەوەختی پەتاکە. ماکرۆن پێماندەڵێت ڤایرۆسەکە پاسپۆرتی نییە، کەچی سنورەکانیش داناخات. ئەمەش بە ئەنفرە دووڕووی دەگەیەنێت لە سیاسەتی فەرەنسا. هەر ئەم سەرەکە باس لەوەش دەکات کە لە ماڵەوە بوون گرنگە هاوکات داوامانیشلێدەکات بچین بۆ دەنگدانی شارەوانییەکان. نەك هەر ئەمە بگرە ئەوەش کە چۆن ئەوروپا نیو سەدەیە لافی زلهێزی ئابووری لێدەدات، کە نەیتوانی ماسك بۆ کارمەندانی تەندروستی دابینبکات، پێشوازی لە وەرگرتنی میلیۆنەك ماسك لە دەسەڵاتێکی سیاسی زلهێزی مارکسی لینینی وەك چین دەکات کە هەموو ئەوروپا لە خەونی ئەوەدا بوون ئەم دەسەڵاتە ،پاش نەمای سۆڤیەتی جاران، هەڵبوەشێتەوە.
هەرکە باس هاتە پێشە لەسەر دروستکردنی ڤاکسین فەرەنسا بووە بابەت. لە سەرەتای مانگی نیسان ماکرۆن سەردانی شاری مەرسەلیای کرد، کە

دەکەوێتە باشووری فەرەنسا، تا چاوی بە دیدیێ راوول (Didier Raoul) بکەوێت، ئەو پرۆفیسۆرە فەرەنسییەی خەریکی دروستکردنی دەرمانی کلۆرۆکینە دژ بە مەلاریا. ئۆنفرێ پێیوایە کارکردنی راوول لەسەر ئەو دەرمانە لە دەرەوەی پاریس، لە شارێکی تر، کێشەیەکی ترمان بیردەخاتەوە کە کێشەی پەیوەندی پاریسی پایتەختە بە دەوروبەرەوە. دانپیانەهێنانی پاریس بە شار و گوندەکانی دەرەوەی خۆی بەشێکە لە کێشەیەکی دێرینی پاریسی پایتەخت. ئۆنفرێ ئەم زانا فەرەنسییە بە جەمسەرێکی جیهانی دەزانێت لەو بوارەی کاری تیادەکات، ئەمەش نەك ئێستا بگرە پێش پەتاکەش. کێشەکە لە راوول نییە کێشەکە لە بێ توانای سیاسییەکانە کە لە مەترسییەکانی پەتاکە تێنەگەن.

بە قسەی ئۆنفرێ، یەکەم وانە کە ئەمەی فەرەنسییەکان لەم درمە بەدەستمان هێنا ئەوە بوو کە سەرەکی حکومەت فاشیلە. ئەو وڵاتانەی ماستریخت (Maastricht) وێرانی کردووە، وەك فەرەنسا، ناکارێت بە پێی پێویست ڕووبەڕووی پەتاکە ببنەوە. دواتر سەرەك کۆمار بڕیاریدا لە بەرئەوەی ڤایرۆسێکی کوشندەیە لە چین بڵاوبووەتەوە پێویستمان بە کەرەنتینە. ئەم بڕیارە لەکاتی خۆیدا نەدرا. حکومەتی فەرەنسی دەبایە ئەوە بە هەند وەربگرێت کە ئێستا، بەهۆی جیهانگیری دەوڵەمەندەکانەوە، وەك جاران ئاسان نییە پیادەکردنی سیاسەتی خۆپارێزی و کۆنترۆڵکردنی سنورەکان. لەم سەنگەیەوە ئۆنفرێ لەگەڵ ئەوەدایە فەرەنسا سەروەری نیشتیمانی خۆی بپارێزێت و کۆیلەی ئایدیۆلۆژی وڵاتانی ئەوروپا نەبێت. لەکاتی قەیرانە تەندروستییەکەش دەرکەوت کە ئەوروپا چەند پشتیان لەیەکترکرد، لەگەڵیان چین بە تەنیا ڕووبەڕووی پەتاکە ببێتەوە، هاریکاری ئیتالیاشیان نەکرد. ئەوەیە ڕاستەقینەی ئەوروپا. ئەوروپای ماستریخت بەو جۆرە مامەڵەی لەتەك تەنگژەکانا دەکات. پێش تەنگژەکە پێیانوابوو ئەوروپا دەوەزمەیەکی ئابوورییە و سەرووی چین، هیندوستان، روسیا و ئەمەریکایە. نەخێر دەرکەوت وانییە. دەرکەوت توانای دابینکردنی ماسك و دەستکەشی تەندروستی بە پێی پێویست نییە. ئۆنفرێ یەکێتی ئەوروپاش بە یەکێتی سەڤیەتی جاران دەشوبهێنێت هەرکە سنورەکانی کردەوە دەرکەوت چەند وێرانە.

دواوتن لەم بارەیەوە، کە ئۆنفرێش جەختیلێدەکاتەوە، ئەوەیە، گومانناکرێت سەستەمی لێبرالی ڕۆژئاوایی دروستکەری ماکرۆن و ماکرۆنەکانە. لە سەرەکی ترەوە ئایدیۆلۆژیای ئەوروپا بەجۆرێك خۆی وێنا دەکات کە لە داڕمانەوە نزیکە. هۆکاری سەرەکیش بۆ ئەم داڕمانە ئەو سیاسەتە لێبرالییە ئەوروپا پیادەی دەکات. دەرهاویشتەکانی پەتای کۆرۆنا لەسەر ئاستی سیاسی، کۆمەڵایەتی چی

دەبێت؟ سیناریۆکانی داهاتوومان چی دەبن؟ لە ئێستادا زۆر شت ڕوون نییە بەس ئەوە ڕوونە کە پەتای کۆرۆنا فەشەلی ئەوروپای ئاشکراکرد. هەر وڵاتە و بەتەنیا چارەسەری ئەو کێشانە دەکات کە پەتاکە بەیهێناوە. کۆماری چیك بەرامبەر بە یارمەتییەکانی چین بە ئیتالیا ناڕەزای نیشاندا. ئەوروپاییەکان لەگەڵیان ئیتالیا بەتەنیا ڕووبەڕووی تەنگژەی تەندروستییەکە ببنەوە. هەمان شت بەسەر فەرەنساش هات. گەر ئەنفرەیانە بەینەگە ئەژێن: ئەمە ئەو ئەورپاییەیە کە لەمانیان کردبووە زەبەلاحەکی ئابووری و کۆچی دەرکەوت وڵاتانی یەکیەتی ئەوروپا پەنگن لە کاغەز، نا بگرە مانگان لە کارتۆن.

ئەوروپا جیهانی سێیەکی نوێیە

ئەوروپا جیهانی سێیەکی نوێیە، ئەمە ئەو گوزارەیەیە کە ئەنفرە لە ماوەی کۆرۆنتین و لە لوتکەبوونی پەتای کۆرۆنا گەیکرد. بەخەی ئەم گوزارەیە لە ئێستادا لە ڕووی سیاسی و ئابوورییەوە نەختێك بەسەرچووە. گوزارەی جیهانی سێ بە سەردەمی جەنگی سارد دەگەڕێتەوە. لەسەر ئەو بناغەیەی جیهانی یەك وڵاتانی سەر بە پەیمانی ناتۆ (ئەمەریکا و وڵاتانی ئەوروپای ڕۆژئاوا یان بلۆکی سەرمایەداری) بوو، جیهانی دووش وڵاتانی سەر بە پەیمانی وارشۆ (سۆڤیەتی جاران و وڵاتانی ئەوروپای ڕۆژهەڵات یان بلۆکی سۆسیالیست) بوو و هەرچی وڵاتانی جیهانی سێیە بریتی بوو لە وڵاتانی ئاسیا، ئەفەریقا و لاتین ئەمەریکا، کە بە زمانەکی ئابووری دەشێت بە وڵاتانی دواکەوتوو بەتەناسین. ئێستا و دوای داڕمانی بلۆکی سۆسیالیزم و هەڵوەشانەوەی سۆڤیەتی جاران ئەم دابەشکردنە بەم جۆرە نەماوە و لە نووسینی ئابووری و سیاسیدا زۆرتر گوزارەی وڵاتانی پێشکەوتوو و وڵاتانی کەمتر پێشکەوتوو بەکاردەبرێت. لەڕێ پێشکەوتوو بە واتای ئابووری بەکاردەبرێت کە نەشونما دەگەیەنێت. کەواتە ئەنفرە گوزارەی ئەوروپا جیهانی سێیەکی نوێیە بە گازندەکردنی ئاستی ئابووری ئەوروپا بەکاردەبات. فەرەنسا کە بەشەکە لەو ئەوروپایە وەك یەکەك لە وڵاتانی جیهانی سێیەکەی جاران، وڵاتە دواکەوتووەکان، وەنادەکات کە نەیتوانی پێویستیە تەندروستییەکان بە هاوڵاتیان دابینبکات. ئەوەتا لە ئیتالیای 60 ملیۆنیدا ژمارەی تووشبوان بە کۆرۆنا زۆر زۆرترە لە وڵاتەکی فرەدانیشتوانی وەك چین.

ئەنفرە لە یەکەك لە لەدوانەکانی باس لەوە دەکات کە پەتا شتەکی تازە نییە و هەمیشە هەبووە و ژیانی ملیۆنەهاشی لەناوداوە. لە لەدوانەکی تریش دەڵێت: پەتای وا پێشتر بوونی نەبووە. ئەم پەتایەی

ئێستا بەرۆکی مرۆڤایەتی گرتووە لە جەنگ وێرانکەرترە. وەکیتر جەنگیشە لەتەك دوژمنێکی نادیار. ئەم پەتایە، یان ئەم جەنگە، وادەکات مرۆڤەکان لە ڕۆژئاوا و ڕۆژهەڵات باجی خۆیانبدەن، بەڵام هەژارەکان باجە گەورەکە دەدەن. خودی جیهانگیریش وا دەبینێت کە دەوڵەمەندەکان پتر دەوڵەمەند دەکات و هەژارەکانیش پتر هەژار. تەنانەت گومان لە توانای جیهانگیریش دەکات لە شەڕکردن لەتەك پەتای کۆرۆنا. سەرنجمان بۆ ئەوەش ڕادەکێشێت کە ئەم پەتایە زۆرێك شت لەتەك خۆیا د□ن□□ت ک□ جار□ ماو□ ببینین. لێرە قسە لەو گۆڕانکاریانەیە دەکات کە لەژێرسایەی تەنگ□ژ□ تەندروستییە جیهانیەکە دێنە سەر هاوکێشە ئابوورییەکان. پەتاکە کارا بوو لە دەرخستنی ڕوخساری ڕاستەقینەی ئەوروپا. دوورنەڕۆێین پەتاکە لە شوێنێکی وەك فەرەنسا ململانێی چیانەیەتی قووڵترکردەوە ، باری هەژارانی قوورسترکرد. بۆبۆ (Bobo)) کانی(١) پاریس هەرکە پەتاکە بڵاوبووەوە شاریان جێهێشت. دەوڵەمەندەکان ،لەڕێگای کار بە دیستانس، دەوڵەمەندتر بوون. لەگەڵ هەموو ئەوانەش ئۆنفرێ جەخت لەوە دەکات کە پەتاکە خواستی سەرمایەداری نەبوو، لێ سەرمایەداری هەوڵدەدات بەشێوازی خۆی چارەسەریبکات. لەم سۆنگەیەوە بەوە دەگەین کە شەڕی ئابووری و شەڕی پەتاکە لە وڵاتانی یەکیەتی ئەوروپا بە ئاشکرا هەستیپێکرا و قوربانی نوێشی دروستکرد.

لە لێدوانێك لەگەڵ (marianne.net) ئەو پێشبینیە دەکات کە کۆرۆناقایرۆس هێشتا سەرەتایەتی. زۆر شت لە ژیانمان دەگۆڕێت. بۆ یەکەم جاریشە کە ئەوروپای ماستریخت بۆی دەردەکەوێت بێ توانایە. پاش داڕمانی دیواری بەرلین و ونبوونی یەکیەتی سۆڤیەتی جاران و هاتنەسازانی پەیمانی ماستریخت بۆیەکەم جارە ئەوروپا هەست بە بوونی بەرامبەرێك دەکات. ئەم دەوڵەتەی پەیمانی ناوبراو دەیپارێزێت پڵنگە لە کاغەز. دێوەزمەیەکی ئابووری درۆیە کە توانای دابینکردنی دەمامکی پێویستی نییە. بەم جۆرە، ئۆنفرێ وامانلێدەکات بەو تەماشاکردنە بگەین کە پەتاکە بەرامبەرە تازەکەی ئەوروپایە. دوای داڕمانی کۆمۆنیزم ئەوروپا خۆی لەبەردەم دژێك دا بینییەوە کە نادیارە.

چین هەر ئەوە نییە کە ئەوروپا باسیدەکرد

ئۆنفرێ ئاماژە بەوە دەکات کە ساڵانێك لە سۆسیال میدیا واباسدەکرا چین ئۆرگانی ئەو بەند□کراوانەی سزای لەسێدارەدانیان بەسەرا سەپێنراوە لە بازاڕی ڕەش دەفرۆشێت، کەچی ئەم وڵاتەی وایپێدەوترا توانی کۆنترۆلی ئەو مەترسیە بکات لە ماڵەکەیدا ڕوویدا، شاری

وەهان کە پانزە میلیۆنێکی تیا دەژیت لە مەترسی کۆرۆنا دوورخراییەوە. ئەمە کارێکی ئاسان نییە. فەرەنسا و ئیتالیا، وڵاتانی ماستریخت، و ئەمەریکا ئەوەیان پێنەکرا کە وەهان بەتەنیا کردی. داخستنی شارێکی گەورەی وەك وەهان لە لایەن چینەوە لە خۆڕا نەبوو. ئەوە بەو جۆرە نەکرایە وەهان دەبووە کارگەی بەرهەمهێنانی ڤایرۆس. نەك هەر ئەوە بگرە حکومەتی چین یارمەتی وڵاتانی ماستریختیشیدا (وڵاتانی یەکێتی ئەوروپا). ئەوەبوو چین یەك میلیۆن ماسکی لە ناوەندی مانگی ئادار بۆ فەرەنسا نارد، یارمەتییەکی پزیشکی بەرچاوی ئیتالیەکانیشی دا. لەگەڵ ئەوەش کە ئەنفرە ڕەخنەی زۆر لە سیستەمی سیاسی چینی دەگرێت ئەوەش دەبینێت کە مۆدێلی چین سەرکەوتوانە لەم تەنگژەی پەتایە دەردەچێت. بۆ؟ چونکە چین خۆی دەبێت شتێکمان لەسەر خۆی پێبڵێت. بەدەنیایشەوە ئەم چینە شتێکمان لەسەر خۆی پێنادات کە زیان لە ناوبانگی بدات، تەنیا ئەوەمان پێدەڵێت کە وێنەیەکی پۆزەتیڤانە لەسەر خۆی دروستبکات. ئەوەشمان بیرە کە درۆی لەگەڵ کردین سەبارەت بە مێژووی دەستپێکی پەتاکە و ئاماری مردووان.
ئەنفرە چین بە وڵاتێکی ماری دوو سەر ناودەنێت. سەرێکی سەرمایەداری لیبرالییە لە بەرهەمهێنان و سەرەکەی تری دیکتاتۆری مارکسی لینینییە لە کۆمەڵگە. ئەدی دژی ئەوروپای یەکگرتوو لەگەڵ ئەم دوو سەرییەی چین؟ لیبرالیزمی یەکێتی ئەوروپا کە بەرهەمی پەیمانی ماستەریختە بە پاساوی بەدەستهێنانی قازانج بووە هۆکاری چوونە دەرەوەی کۆمپانیەکان بۆ دەرەوەی ئەوروپا. چین یەکێکە لەو شوێنانەی کە دەستی کار تیایا زۆر هەرزانە و کرێکارە چینیەکانیش لەچاو کرێکاری ئەوروپایی تا ئەوپەڕی دەچەوسێنرێنەوە. کەواتە، جیهانگیری لیبرالیزمی ئەوروپای وایکرد کۆمپانیایەکی زۆری ئەوروپای ڕوو لە چین بکەن. ئەم لیبرالیزمە ئابوورییەی ئەوروپا واشیکرد چینیەکان پێویستیەکانی ئەوروپایەکان بەرهەمبهێنن و ببنە بازاڕێکی جیهانییش بە بەرهەمهێنانی گشت جۆرە شمەکێك. چینیەکان، بە قسەی ئەنفرە، لەڕێگای زۆر بەرهەمهێنانەوە ،تا خواستی جیهانی پڕبکەنەوە، سەرقاڵی بەهێزکردنی ئابووریشیانن.

داڕمانی شارستانی ئەوروپای لەبەردەم تەنگژەی تەندروستیدا

ئەنفرە لە پەرتووکی ““داڕمان”” (Decadence) شرۆڤەکردنی جیهانی هاوچەرخ، نەشونما و پیربوونی شارستانی جولەکە-مەسیحی کردووەتە ئامانج. بەهۆی پەتای کۆرۆناشەوە جارێکی تر دەکەوێتەوە وێزەی تەلاری شارستانی جولەکە-مەسیحی ئەوروپایی و پێوایە ئەم پەتایە

شارستانی ناوبراو داد□م□نێت. شارستانی نوێ، کە بۆ ئۆنفرێ ستاتۆسێکی مەسیحای- جوولەکەی هەیە خاوەنی سیاسەتێکی لیبرالە، ل□ بەردەم پەتای کۆرۆناشا لاوازانە ڕەفتاریکرد. ب□ پێی تێگەیشتنی سیاسیانەی ئۆنفرێ بێت تەنگژەی تەندروستی پەتای کۆرۆنا زۆر شتی بۆ ئەوروپایەکان واڵاکرد. تەنگژەکە پەنهانەکانی دەستکاریکرد و ئەوەشی پێوتین کە شارستانی ئێمەی ئەوروپایی لەسەروبەندی پایانهاتندایە. داڕمانی شارستانی ئێستاش بۆ ئەوە دەباتەوە کە ئەم شارستانیەی ئەوروپا شانازی پێوەدەکرد بەرگەی پەتایەکی نەگرت. خۆی بە زل□ه□زی ئابووری دەزانی و لەناکاو بووە پڵنگی کاغەزیین. ئەمە چ شارستانیەکی زەبەلاحە کە ماسکی ب□ پێی پێویست بۆ کەرتی پزیشکی بۆدابینناکرێت! تەنانەت پێیوانییە شتێك لەم دۆخە مابێتەوە بەناوی ئەوروپاوە. ئەم قسەیەی ئۆنفرێ وەکیتر ڕەخنەشە لە جیهانگیری (La mondialisation -La globalisation) کە نەماوە. ئەوەی ئێستا هەیە جیهانیگیری نییە، بەڵکو دەسەڵاتی دەستەبژێری دەوڵەمەندەکانە. ئەم دەوڵەمەندانە لەکاتی کەرەنتینەکە لە چاو خەڵکی عەوام ژیانێکی فرە جیاواز ژیان. ب□ پێی بینینی ئۆنفرێ ئێستا گافا (GAFA) ئەوروپا و جیهان دەباتەڕێوە. گافا لە زمانی فەرەنسی کورتکراوەی چوار کۆمپانیا (گوگل، ئاپڵ، فەیسبووك، ئامازۆن) زەبەلاحەکەیە کە دونیایان داگیرکردووە.

ئۆنفرێ ئەم قۆناغەی ئێستای ئەوروپا، بڵاوبوونەوەی پەتای کۆرۆنا، بە هەنگاوێك دەزانێت بەرەو داڕمانی شارستانی ئەوروپای کە لەلایەن خۆشیوە ناویدەنێت ڕۆژئاوای ئەوروپایی. ئاوابوونی شارستانی ئەوروپایی بە شتێکی حەتمی دەزانێت و بۆ ئەو مەبەستەش جەخت لەو ئێدیۆلۆژیایە دەکات شارستانیەکە هەیەتی. شارستانی ئێستای ئەوروپای کە شارستانی پارەیە ئامادە نییە بەدەم تەنگژەکانی کەرتی تەندروستییەوە بچێت. ئاماژەکانی داڕمانەکە لەو دۆخە دەبینێتەوە کە شارستانی ئەوروپای بە ئێدیۆلۆژیا لێبرالیەکەیەوە ناتوانێت ماسك و دەستکێش بۆ کەرتی تەندروستی دابینبکات یان لێدەگەڕێت بەتەمەنەکان لە ماڵی بەساڵاچووان بێ خزمەت بن. شارستانی ئەوروپای بێباکە بەرامبەر تەنگژە بووناوی□کان. مەرگەکانی ساتەوەختی کۆرۆنا ئەوەی سەلماند کە ئەوروپای لیبرالی ئامادە نییە پارە لە تەندروستی دا خەرجبکات. ئەمە چ شارستانیەکە پەتایەکی وا زەفەری پێبەرێت!

جیهانگیری ئابووری ئێستای ئەوروپایە، بەڵام ئەم ئابوورییە مەزنەی ئەوروپا توانای وەستانی بە ڕووی پەتای کۆرۆنایەکی نادیار و نەبینراو نەبوو. ئەمە چ شارستانیەکە تایبەتمەندییەکانی پارە و قازانجە، کە ناتوانێت بەگژ پەتایەکا بچێتەوە! ئەوروپایەك کە

توانای ڕووبەڕووبوونەوەی تەنگژەی کۆرۆنای نەبێت باشترە بۆ ئەوروپایەکی جیهانی سێهەمی نوێ ناوبنرێت. کەوابێت کۆرۆنا هەڕەشەیە بۆ سەر شارستانی ئەوروپایی و ئاماژەشە لەسەر تەنگژەی تەندروستی جیهانی، بەڵام ئەم ڕوناکبیرە فەرەنسییە تەنگژەکە تەنیا بە تەنگژەیەکی تەندروستی نابینێت. تەنگژەکە پێش هەموو شتێك ئابوورییە و بە ئابووری جیهانگیرییەوە گرێدراوە. بۆیە وایدەبینێت تەنگژەکە بەهەی پێتاکەوە بووە تەنگژەیەکی ئابووری یان پێتاکە هۆکاری دەرخستنی تەنگژە ئابوورییەکەی ئەوروپایە. ئەمەش بەجۆرێکی تر وادەکات ئابووری لیبرال بە ئابوورییەك بناسێنێت کە ئامانجی سەرەکی بەدەستهێنانی قازانجە.

پەتای کۆرۆنا پەلە لە تێکشکانی شارستانی ئەوروپایی دەکات؟ ئەنفرێ گومانناکات کە پەتای کۆرۆنا تەنگژەی ئابووری بۆ ئەوروپا دروستکردووە و واشیبەدەچێت یەك هۆکار بەس نییە بۆ هەڵوەشاندنەوەی شارستانییەك، چونکە چەند هۆکارێك ڕۆڵیان لە داڕمانی شارستانییە دێرینەکان (ئاشووری، سۆمەری، بابلی، یۆنانی، ڕۆمانی) دادیوە. بەنموونە کەشەی کشتوکاڵی، کەشەی ژینگەیی، بڵاوبوونەوەی درم و برسێتی تادەگاتە تاعونەکی وەك ئەنتۆنی کە بووە هۆی کوشتنی زۆرێك کە دواتر شارستانی ڕۆمانی لەبەریەك هەڵوەشاندەوە. لە وەڵامی پرسیاری ئەوەی کە پاش تێپەڕبوونی ئەم تەنگژەیە پێشبینی ئەوە دەکرێت دەوڵەتی ناسیۆنال یان هەندێك ڕژێمی شێوە جیهانی دەرکەوێت هەروەك چۆن پاش جەنگی جیهانی دوو ڕوویدا؟ پێیوایە یەکێتی ئەوروپا خەریکی دروستکردنی دەوڵەتێکی گەردووناوییە کە بوونی نییە، بوونیشی هەبێت مەحاڵێك دەبێت لە بۆ سنوری و پێشێلکردنی نەتەوەکان و دەسەڵاتخستنە دەست کۆمپانیا گەورەکانی وەك ئاپڵ، گوگل، ئامازۆن و فەیسبووك.

بزووتنەوەی هەلەك زەردەکان

فەرەنسا لە 11/03/2020 چووە ناو خۆکەرەنتینکردن و لە 09/03/2020 لەبەر ڕۆشنای بڵاوبوونەوەی پەتای کۆرۆنا فەرمانی یاساغکردنی گشت جۆرە خۆپیشاندان و چالاکییەکی سیاسی و کولتوری دەرکرد. بزووتنەوەی هەلەك زەردەکان (Mouvement des Gilets jaunes)، کە لە 17 ی نۆڤەمبەری 2018 دەستیان بە چالاکییەکانیان کرد (خەبات لە پێناوی کەمکردنەوەی باج لەسەر سوتەمەنی و داوای بەرزکردنەوەی کرێی دەستی کار و تا کار گەیشتە داوای دەستلەکارکێشانەوەی ماکرۆن)، لەگەڵ بڵاوبوونەوەی پەتای کۆرۆنا لە چالاکی سەرشەقام کەوتن، بەڵام لەماوەی کەرەنتین لە سۆسیال میدیا پەرەیان بە چالاکییەکانیان دا.

ئۆنفرێ بەوە ناسراوە کە هەر لە سەرەتاوە داکۆکی لە هەلەك زەردەکان کردووە لەچاو بەشێك لە ڕوناکبیرانی فەرەنسی و نووسەرە ماکرۆنیە نیولیبرالەکان کە بەچاوێکی بەرزەوە تەماشای خەباتی سەرشەقامی هەلەك زەردەکانیان نەکردووە. ئەمەش وادەکات ئۆنفرێ لە دوا کارەکانی دا کە سەرەتای ئەم ساڵ بەناوی""مەزنی گەلی بچووك: کاتەکان و بەدبەختییەکانی هەلەك زەردەکان"" بەچاپیگەیاندوە ئاوڕێکی سەرنجڕاکێشانە لە هەلەك زەردەکان بداتەوە و سروشت و هۆکاری بزووتنەوە یاخییانەکەیان ڕاڤە بکات.
ئەم فەیلەسوفە فەرەنسییە هەلەك زەردەکان وەك قوربانی دەوڵەتی ماستریخت، وڵاتانی یەکێتی ئەوروپا، تەماشادەکات و خەباتەکەشیان وەك خەباتی "گەلی بچووك""، گەلێك کە لەژێرەوەیە، وێنادەکات. دەوڵەتی ناوبراو کە خاوەنی ئەدیۆلۆژیایەکی لیبرالییە تێکدەری شیرازەی کۆمەڵایەتی و ئابووری کۆمەڵگەی ئەوروپایە کە کۆمەڵگەی فەرەنسی یەکێکە لەو کۆمەڵگانە. ئایا هەلەك زەردەکان، بە گوزارەیەکی ئۆنفرێیانە "گەلی بچووك""، توانای گۆڕینی فەرەنسایان هەیە؟ بەلایەوە گرنگە هەلەك زەردەکان نەکەونە ناو یارییە سیاسییەکانی ماکرۆن و سەندیکا و حیزبە سیاسییە نیولیبرالەکانەوە.
ئۆنفرێ تا بڵێیت بێ متمانەیە بە سەرمایەداری کە دروستکەری نیولیبرالیزمە و بۆیە لە وەڵامێکی ئەندرێ کۆنت- سپۆنڤیل (André Comte-Sponville) سەرمایەداری بەوە لەقەڵەم دەدات کە ئەوەنە بەهێز نییە پاش پەتاکە بەخۆیا بچێتەوە و پێشنیاری شێوازێکی تازەش لە بیرکردنەوە بۆ جیهانی سبەیمان بکات. هاوکات ڕەخنەی توندی سلۆرتەردیك (Sloterdijk) و بەرنار هەنری لیڤی (BHL) ش دەکات کە ستایشی ماکرۆن دەکەن.

ئازاد حەمە

ژێردەر: هەمان سەرچاوەکانی بەشی 14 لەرێش بەکاربراون.
(1). بۆبۆ (Bobo) کانی پاریس هەرکە پەتاکە بڵاوبووەوە شاریان جێهێشت. ئەمە ڕەخنەی ئۆنفرێیە لە بۆبۆکان. بۆبۆکان (Les bobos) کێن؟ بۆهیم (Boheme) یە بۆرژوازەکانی شارە گەورەکانی ئەوروپا و ئەمەریکان. شێوە ژیانێکی سادە و سەیروسەمەرانە دەژین. خاوەنی خوێندن و کاری باشن، چێژخواز و نەختێك خۆویستیشن. لە ناوچە هەژارنشینەکانی شارا نیشتەجێن، خواردنی بایەلۆجی دەخۆن، حەزیان بەناو سروشت و پەرتووك خوێندنەوە و هونەرە. ئەگەرچی ستایلی ژیانی ڕاقیانە هەڵدەبژێرن کەچی گوێ لە کێشەی هەژاران دەگرن و لەکاتی

ه‌بژاردن‌کانیشا د‌نگ ب‌ چ‌پ و ژینگ‌پار‌ز‌کان د‌د‌ن. د‌کر‌ت ب‌‌ین ج‌ر‌کن ل‌ هیپی‌(Hipster) هاوچ‌رخ‌کان. ب‌پ‌ی پ‌رتووک‌ک‌ی داڤید بر‌ك David Brooks (ب‌ب‌کان ل‌ ب‌ه‌شت) ب‌ت ب‌ب‌کان دوو جیهانیین: قاچ‌کیان ل‌ناو جیهانی ب‌هیمی داه‌ن‌ران‌ی‌، قاچ‌ک‌ی تریان ل‌ناو جیهان‌کی ب‌رژوازیان‌ی‌ ک‌ ب‌ خ‌ون‌ خ‌ویستی و دونیایی‌کانیان‌و‌ ب‌ستراو‌ت‌و‌. ل‌ شار‌کانیشا ناوچ‌ و ج‌گ‌ی نیشت‌ج‌ی خ‌یان ه‌ی‌. ل‌ پاریس ل‌ د‌وروب‌ری گ‌‌‌کی لاتینی و ز‌نی (9، 10،11،17، 18، 19 و 20) د‌ژین، ل‌ ل‌ند‌ن ل‌ ناوچ‌ی س‌ه‌ (Soho) د‌ژین، ک‌ ک‌ل‌ن ولسن ل‌س‌ری نووسیو‌. ل‌ کوردستان ب‌هیمی یان ب‌ب‌مان ه‌ی‌؟ ‌‌نگ‌ ب‌ب‌کانی ئ‌م‌ نیولیبرال‌کانمان بن: م‌سرور، ن‌چیرڤان، ب‌ره‌م و هاو‌‌‌کانیان!!!! (ب‌ب‌کان، ب‌هیمی‌کان، هیپی‌کان) ئ‌مان‌ ک‌سان‌کی یاخین. ئ‌و نیولیبرال‌ کوردان‌ ز‌ند‌قیان ل‌ یاخی‌کان د‌چ‌ت. ل‌گ‌‌‌ یاخیبوون دا ، ئ‌ل‌ب‌ر کام‌ وت‌نی، ه‌شیاری ل‌دایکد‌ب‌ت. نیولیبرال‌ کورد‌کان ل‌ ه‌شیاری د‌ترسن.

https://dengekan.info/archives/author/azadhama
[ب‌ خو‌ندن‌و‌ی ب‌ش‌کانی تر کلیکی ئ‌ر‌بک‌ن …](https://dengekan.info/archives/author/azadhama)

پ‌رف‌‌مانس و شان‌ … نیهاد جامی

دەرکەوتنی پ‌رف‌‌مانس لە کاری هونەریدا، پەیوەست نەبوو بە ت‌گەیشتنی ‌وا‌ەتیانەی هونەری، بە‌کو زادەی دوو ق‌ناغی فەلسەفیە، بەواتایەکیتر بەدوای ئەو ململان‌ فەلسەفیەی ن‌وان تازەگەری و پاش تازەگەری، پ‌رف‌‌مانس دەرکەوتووە، ئەوەش وەك دەرکەوتەیەکی پاش تازەگەریە کە سەرەتا پەیوەست بوو بە هونەری تەلارسازی و هیچ پەیوەندیەکی بە هونەری شان‌ییەوە نەبووە، دواتر خ‌را دەپە‌‌تەوە ناو هونەری ش‌وەکاری، لەو‌وە بوونی خ‌ی وەك کاری هونەری نیشان دەدات، ئەوە وا دەکات دەرگا ب‌ هەردوو هونەری سەما و شان‌ش بکاتەوە کە پ‌یەوە ئاشنا ببن.
دوو فەیلەسووف کاریگەری ‌استەوخ‌یان لەسەر ئەو هونەرە هەیە،

ئەوانیش لیوتار و گیانی ڤاتیمۆ، ئەوەی یەکەمیان کاتێك لەکۆتایی هەفتاکان کتێبێك دەنووسێت بەناوی "هەڵومەرجی پاش تازەگەری" لەو کتێبەدا باس لەوە دەکات تازەگەری فەلسەفی پڕۆژەیەك بوو کۆتایی هات، لێرەدا یەکێك لە موریدەکانی فەلسەفەی تازەگەری فەیلەسووفی ئەڵمانی هابرماس بوو کە لەڕێگەی وتارێکدا لەژێر ناوی "تازەگەری پڕۆژەیەکی ناتەواوە" وەڵام بەو هەڵومەرجە دەداتەوە کە کۆی ڕوانینەکانی هابرماس قسەکردنە لەوەی کە تازەگەری کۆتایی نەهاتووەو ئەوەی دەووترێت دەکرێت ڕەخنەگرتن بێت لە تازەگەری نەوەکو کۆتایی هاتنی تازەگەری، لەوەشدا هابرماس دەگەڕێتەوە بۆ ڕوانینەکانی فەیلەسوفی تازەگەری هیگڵ.

گرفتی هابرماس لەو ڕوانین و ئینتیما ئایدیۆلۆژییە کەوا ئەو ناتوانێ دەستبەرداری ناو تێکستەکانی هیگڵ و کانت ببێت بەوەی ناشتوانێ بڕوا بەوە بێنێت کە تازەگەری کۆتایی هاتووە، لەدیدگای ئەودا دەکرێت ئەو ڕوانینە درێژکراوەی ناو تازەگەری خۆی بێت، لەوەشدا ڕێك لە فەلسەفەی نیتچەدا سەیری دەکات، لێرەوە ململانێی ئەو دوو تێگەیشتنە فەلسەفیە کەوتنە ناو ڕووبەرێکی ڕەخنەییەوە کە ڕەنگە ئەوەیان پەیوەست نەبێت بە باسەکەی ئێمەوە، بەتایبەت ئەوەی پەیوەستە بە بیرکردنەوەی مرۆڤی تازەگەری کە مرۆڤێکی عەقڵانیە ڕەنگە ئەو باسە هێندەی باسێکی فەلسەفەی تازەگەری خۆی بێت پەیوەست نەبێت بە پێرفۆڕمانسەوە، بۆیە ئەوەیان واز لێ دێنین و دێینە سەر فەیلەسووفێکیتر کە گرنگی تەواوی بەسەر کاری پێرفۆڕمانسەوە هەیە و پێرفۆڕمێرەکان بەبێ گەڕانەوە بۆ ئەو فەیلەسووفە ناتوانن باس لەو هونەرە بکەن ئەویش ڤاتیمۆ یە.

ڤاتیمۆ لە کتێبە گرنگەکەیدا بەناوی "کۆتایی تازەگەری" باس لەوە دەکات کە تازەگەری ئاراستەیەکە دەبێت پێشنیاری دوای ئەو بکەین، کە ئەوەی دوای تازەگەری دێت چیە؟ چونکە ناکرێت تازەگەریەك کە لەشوێنی خۆی دەوەستێت ئیتر هەروا بەجێی بێڵین، ئەو گەشەسەندنە مێژوویە وای کرد تازەگەری بگاتە ئەو شوێنە بۆیە پێویستیش دەکات ڕاقە کۆنەکان بەجێ بێڵین و بەرەو دوای ئەو هەنگاو بنێین.

بەدڵنیاییەوە ئەوە ڕێك دەمانگەیەنێتە سەر بۆچوونێکی گرۆتۆفسکی بۆ پێرفۆڕمانس کە دواتر دەگەڕێینەوە سەری، ڤاتیمۆ مەبەستەکەی هێندە ڕوونە پێم وایە پێویستی بە لیکدانەوەی زۆر نەبێت، کە دەیەوێت وریامان بکاتەوە بۆ ئەوەی دۆخی تازەگەری تێبپەڕێنین و لەشوێنی خۆیدا نەیهێڵینەوە، لەو سۆنگەیەوە دەکرێت باس لە چەندین ڕەخنەگری شێوەکاری بکرێت کە ویستیان لەپێناو دەرچوون لەو دۆخەی تازەگەری بەدوای هونەرێکی باڵادا بگەڕێن کە بەبڕوای ئێمە "مایکل فرید" گرنگترینیان بێت، کە تائەمڕۆش باسی لێوە بکرێت.

ئەوەش ئەو هونەرەیە کە بە پێرفۆڕمانس خۆی ناساند، کە بریتی بوو لە هونەرێکی زیندووی ساتەوەختی لە زەمەنی کارکردندا لە شوێن و کاتی جیاواز دەخرایە ڕوو، دواتر خێرا وەك سەمای پێرفۆڕمانسیش خۆی خستە ڕوو، کە وەك سەمایەك لەناو هونەرێکی پاش تازەگەری دەرکەوت، ئەو دەرکەوتنە وای لەچەندین ڕەخنەگری ئەو بوارە کرد باس لە پێرفۆرمانس لەهونەری سەمادا بکەن، کە یەکێك لەو ڕەخنەگرانە سۆزان لانجەر بوو.
هەڵبەت کە پێرفۆڕمانس لەشانۆدا دەرکەوت، لە فۆڕم و نۆرمێکدا خۆی نەخستە ڕوو، بەدرێژایی دەرکەوتنی ئەو هونەرە لەشانۆدا هەمیشە لەگۆڕانکاریدا بووە، کە دواتر ووردتر لەسەر ئەو تێگەیشتنە شانۆییەی دەوەستین سەرەتا ئەوەی مەبەستمانە بیخەینە ڕوو تەنیا ڕوانینێکی گشتییە بۆ چۆنیەتی سەرهەڵدان و ماناکانی دواتر دەگەڕێینەوە سەر گرنگی و بەهای لە شانۆ و گۆڕانکاری و چۆنیەتی کارکردن تیایدا.
ئەو دەمەی پێرفۆڕمانس ڕێساکانی تازەگەری تێك دەشکێنێت، چیتر تازەگەری خاوەنی ڕێسایەکی نەگۆڕ نیە، وەك چۆن لەتەلارسازیدا ئەو ڕێسایە بەدوای ئەو پیشانگایەی سەرەتای هەشتاکانی سەدەی بیستەم لە ڤینسیا کرایەوە کە سی ئەندازیار دیزاینەرە تەلارسازیەکانی خۆیان خستە ڕوو، کە بە بڕوای ڕەخنەگری ئیتاڵی پاولۆ پۆرتۆگیزی ئەوە سەرەتای کودەتا ڕاستەقینەکە بوو کە لە تازەگەری کرا، چونکە ئەوان لەڕووی تەلارسازیەوە توانیان هاوسەنگیەکی جیاواز بدۆزنەوە لەنێوان حەقیقەتی تەلار و بەهای جوانکاریدا، ئەوەش وەك ئەو دەیخاتە ڕوو وەزیفەی کارەکە شێوە هونەریەکەی دەسەپێنێت.
ڕێسا عەقلانیەکان و ئەفسانەکانی تازەگەری لێرەوە دەکەونە ژێر هەڕەشەی کۆتاییەك کە نەك بەتەنیا لە تەلارسازیدا، بەڵکو خێرا پەڕییەوە ناو دەیالۆگی فەلسەفی و دواتریش هونەری شێوەکاری بەهەموو لقەکانیەوە هەوڵیدا لەناو ئەفسانەکانی تازەگەری بێتە دەرەوە، چونکە ڕێسا عەقلانیەکانیان تێکشکاند.
لێرەدا نابێت ئەو کۆمەکە گرنگە لەیاد بکەین کە فەیلەسووفی فەرەنسی ژاك درێدا قسەکردنەکانی لەبارەی هەڵوەشاندنەوەی ناوەندگەرێتی عەقڵ بوو، بەوەی چۆن ئەو ناوەندە هەڵدەوەشێنینەوەو سەر لەنوێ لەڕێگەی بونیادەوە ڕێکی دەخەینەوە، بە بڕوای دریدا گرنگی بونیاد لەوەدایە ئەو ناوەند "سێنتەر" ی نیە، بەڵکو بەدوای هەڵوەشاندنەوەی ناوەند بونیادەکان خۆیان دەنووسنەوە.
ئەوەش بۆ هونەری پێرفۆڕمانس بەواتای چیتر ڕێساکان و تێگەیشتنە عەقڵیەکان پێوەری داهێنان نین لەکاری هونەری، کاری هونەری دەبێتە زادەی ئەو دۆخ و ساتەوەختەی کە کارەکەی تیا ئەنجام دەدەین،

ئەنجامدانەکەشی بۆ سادەکردنەوە نیە، هێندەی لەپێناو خولقاندنی گەڕانێکیترە کە ئەوە پێویستی کارەکەیە شێوە هونەریەکەش دەخولقێنێت.
ئێمە لێرەدا کاتێك دەبینین پێرفۆڕمانس بەتەنیا لەهونەری شێوەکاری نامێنێتەوە، بەڵێ ئەو ڕەهەندە جوانکاریی و فەلسەفییەی خێرا دەپەڕێتەوە نێو هونەری شانۆ، بەتایبەت کە شانۆی ئەزموونگەری بۆ خۆی لە گەڕانێکی بەردەوامدا بوو لەپێناو دەربازبوون لەڕێسا عەقڵانیەکانی شانۆ، کە ئەوە وای کرد وەك میکانیزمێکیتری گەڕان بۆ شانۆی ئەلتەرناتیڤ سەیر بکرێت، بەتایبەت لەلای شانۆکارانی پۆڵەندی، بەڵێ ئەوەی زۆربەی ئەزموونکارانی شانۆی پۆڵەندی پێشتر لە هونەری شێوەکاری کاریان کردبوو.
کاتێك پێرفۆڕمانس لە ئەزموونی شانۆکارانی پۆڵەندی دەردەکەوێت جارێکیتر ڕووبەرێکی فەلسەفیانەی جیاوازی پێ دەبەخشرێت، بەڵێ ئەوەی پرسیاری ئەو مرۆڤە بەتەنیا لەڕێسای کاری هونەری ناهێڵێتەوە، لێرەدا پرسیارەکە ئەوەیە: بۆچی و بەر لەوان پێرفۆڕمانس لە شانۆدا چۆن دەرکەوتبوو؟
رەنگە لەساتی وەڵام بەو پرسیارە زۆر نهێنی و ناکۆکیمان بۆ بکەوێتە ڕوو، چونکە پێرفۆڕمانس بریتی نیە لە شێوازێکی شانۆیی، بەڵکو گەڕانێکی بەردەوامە بە پێی پێداویستی دۆخە هونەریەکە، هیچ ساتێك ڕێسایەك نابێتە هۆی ئەوەی کە کارەکە بچێتە نێو چوارچێوەیەکەوە، هێندەی ئەوەی بنیاتی دەنێت ئەو ئاگاییە شانۆییە و چۆنیەتی داڕشتنەوەی ئەو دۆخەیە لەناو شانۆدا، بۆ ئەوەی بابەت وەك کێشەیەکی خودێتی نەخرێتە ڕوو، هێندەی ئەو خودە چۆن لەناو بابەتەکەدا یەکەیەکی هونەری بەرجەستە دەکات، ئەوە بەتەواوی جیاوازە لەو وێنەیەی شانۆی شەقام یاخود هەندێك لەئەزموونەکانی دەرەوەی برۆدوای پێشکەشیان دەکرد، شانۆی نان و بووکە شووشەی پیتەر شۆمان بەهیچ جۆرێك ئەزموونێکی پێرفۆڕمانس نیە، چونکە شانۆیەکە لەناو پێداویستیەکی ئایدیای تایبەت و چوارچێوەیەکی دەست نیشان کراو کار دەکات، هەندێك لە ئەزموونەکانی ژۆلیان بیك و ژۆدیت مالینا کاری پێرفۆڕمانسین، بەتایبەت لەچۆنیەتی کارکردنەوەیاندا لە ئەزموونی "ئەنتیگۆنا" دا.
بەڵام دەبێت ئەوەمان بیر نەچێت ئەو پێرفۆڕمانسە کە ئیشکردنەوەیە لەتەك تێکست وەرگرتنەوەی تەواوی تێکست نیە، هێندەی چۆنیەتی وەرگرتنەوەی تێکست و داڕشتنەوەیەتی بە پێی ئەو پێداویستیە هونەریەی کە ئەو خوازیاریەتی، ئەوەش پێرفۆڕمانسی سەرەتای کاری شانۆییە، چونکە ئێمە لەپاڵ هەموو هەوڵ و گەڕانە پێرفۆڕمانسیەکان، دوو شێوەی سەرەکیمان هەیە لەناو کاری پێرفۆڕمانسیدا، کە یەکێکیان

پشت بەستنە بە گێڕانەوە.. ئەویتریشیان ئیشکردنەوەی ڕاستەوخۆیە لەتەك جەستە، بۆ ئەوەی لەو دوو شێوەی سەرەکیە بدوێین ڕاستر وایە لەسەر هەندێك بنەماكانی ئەو دووانە بوەستین، چونکە ئەو دوو شێوە پێرفۆرمانسە، کاریگەری لەسەر تەواوی کارەکان داناوەو دواتریش وەك ڕێژەی ئەلتەرناتیڤ وجیاواز لەشانۆدا دەرکەوتووە، تا ئەو ئاستەی لە ئێستادا هەڕەشە لە شانۆی سونەتی دەکات و لەداهاتووشدا توانای ئەوەی هەیە شوێنی شانۆ بگرێتەوە، شوێنگرتنەوە بەو مانایەی کە هونەرێکە لەناو ئاقاری بیرکردنەوەدا پرسیارە هەنووکەییەکان دەباتەوە ناو مێژوو لەوێوە ئامادەبوونی خۆی وەك ئەو زەمەنەی ئێستایە ئاوا دەڕواتە ناو مێژوو، بەهەمان شێوە مێژوو دێنێتەوە ناو ئەو هەنووکەیە شانۆییە کە لە زەمەنی یادەوەریی بیگێڕێت بە زەمەنی شانۆیی کە زەمەنی فەلسەفی پێرفۆرمانسە.

گێڕانەوە چەمکێکی ئەڕستۆیی نیە، بەڵکو گێڕانەوە بەشداریکردنێکی زەمەنی تێکستە لەناو ئێستای مندا کە بریتیە لە خۆنمایشکردنم لەو ساتەی بە نمایشەکە هەڵدەستم، پێرفۆرمەر بۆ چەمکی گێڕانەوە پشت بە تەکنیکی تایبەت بە پێرفۆرمانسەکەی دەبەخشێت، بەواتای ئەوە تەکنیکە ئامادەکانی گێڕانەوە و تیۆرەکانی گێڕانەوە نین، بەڵکو ئامادەبوونی فیگوری من لەو پێرفۆرمانسەدا توانای خوڵقاندنی تەکنیکی گێڕانەوەی هەیە.

سەرەتای هەشتاکانی سەدەی بیستەم کارە پێرفۆرمانسیەکانی پینگ چۆنگ گێڕانەوەی تیایدا بردێتەوە ناو مانای ئاڵۆزەوە کە پەیوەستە بە کارەکانی لەو ساتەوەختەی نمایشی دەکات، بە بڕوای توێژەرێکی بواری پێرفۆرمانسی وەکو ژۆناتان کالب گێڕانەوە لەکارە پێرفۆرمانسیەکانی چۆنگ متمانە دەکاتە سەر ڕەگەزی چیرۆك ، بەڵام بە پلەی سەرەکی ئامانجی ئەوە نیە چیرۆکێکمان بۆ بگێڕێتەوە.

هەرچی ڕەخنەگر نۆیل کاڕۆلە لەبارەی کارەکانی چۆنگ بۆچوونی وایە میکانیزمەکانی کارکردنی ئەو لەپێناو تێپەڕینە بەناو ئەو بابەتانەی کە مەبەستیەتی بەبێ ئەوەی تێکەڵیان بکات، لەهەر دەربڕینێکی ئەو کارەی ئەنجامی دەدات مەبەستێکی سەربەخۆی هەیە کە تێکەڵی ناکاتەوە بە مەبەستێکیتر.

ئەو شێوە پێرفۆرمانسە سیماکانی لە کاری هونەرمەندێکەوە جێگیر نەبووە، چونکە ئەگەر تەماشای کارەکانی ئیلیزابێس لی کۆمپێت بکەین، کە لەکۆتایی هەفتاکانەوە دەست پێدەکات و بۆ سەرەتای هەشتاکانیش بەردەوام دەبێت، تێبینی ئەوە دەکرێت ئەو لەکارەکانیدا هەوڵی ڕەگەزە بینراو و بیستراوەکان دەدات، بەواتای پێرفۆرمانس لەلای ئەودا وێنەی بینراوە لەپاڵ وێنەی بیستراو.

لەو ڕوانگەیەوە هەوڵیداوە کار لەسەر چەندین تێکست بکات، لەوانە

شانۆگەریەکی ئیلیۆت هەڵدەبژێرێت، ناوی دەبات بە "هەڵبژاردنەکان" کە لە شەش هەڵبژاردن بەرجەستەی دەکات، یاخود کارەکانی گروپی وۆستەر بەتایبەت لەشانۆگەری "گەشتی ڕۆژێکی درێژ بۆ قوڵایی شەو" ی یۆژین ئۆنێل کە لەماوەی 13 دەقیقەدا نمایشکراوە، کە پێرفۆرمەرەکان تەنیا دیارترین دەیالۆگەکانی ناو شانۆنامەکەیان هەڵبژاردووە بۆ کارکردن.

هەر هونەرمەندێك بەپێی تێگەیشتنی بۆ کارەکەی خۆی هەوڵیداوە ئاگایی کولتوریی و جوانیناسیانەی ببێتە هۆی ئەوەی چۆن سەر لەنوێ فۆڕم بەو نمایشە دەبەخشێت، لەو کاتەدا ئەوەی نایکاتە ڕێسایەك پەیوەستە بەو ڕۆحە ئەزموونکاریەتەی هەمیشە لەناو گەڕاندایە کە شوێنێکی نیە بۆ وەستان و بەخشینی وەك ستایلێك، بەڵام هەمیشە تێگەیشتنێکی فیکری قووڵ لەپشت کارەکانەوەیە، بەواتای بەتەنیا هەستی ڕووکەش بۆ دیاردەیەك یان گرفتێك ناکەنە هۆکار بۆ خولقاندنی کارە هونەریەکە، هێندەی دەیانەوێت لەپاڵ ئەو تێگەیشتنە هونەریە قوڵاییەکی فیکریی و بیرکردنەوەی فەلسەفی پێ ببەخشن، ئەوەی بۆ ئەوان گرنگ نەبێت ژمارەی پێرفۆرمەرە، بەڵام گرنگە کە ئەوە لە نمایشی سونەتی شانۆ کاریگەری زیاتر بخوڵقێنێت، گەر وانەبێت ڕوو دەکرێتە نمایشت کردنەوەی تێکستەکان لەسەر شانۆ، بەڵام چونکە مەودا و ڕووبەرێکیتر دەخوڵقێنن بۆیە بەو شێوەیە دەیخەنە ڕوو، هیچ کاتێکیش لە نمایشی شانۆیی وەك ئەوەی هەیە بە کەمتر سەیری ناکەن، وەك چۆن ژنە پێرفۆرمەر کارین فینلی لەڕێگەی نمایشی مۆنۆدرامیەوە دەیویست کامێرا و وێنەی فۆتۆگرافی بەشداری لە گێڕانەوەی تاوانەکان بکات، ئەو گێڕانەوەیە بۆ خوڵقاندنی مەودایەکی فیکریی بوو بە تاوان، بەواتای ڕووداوەکانی ڕۆژ بۆ ووروژاندن نیە لەسەر شەقام و ئەو شوێنانەی کە پێرفۆرمانسەکەی تیا ئەنجام دەدرێت، بەڵکو لەپێناو چۆنیەتی داڕشتنەوەیە لەناو یەکەیەکی جوانکاریی و فیکریدا.

رەنگە لەو شێوە پێرفۆرمانسەدا نمونەی پێرفۆرمەری زۆر لەبەردەستدا بێت، بەڵام دەشێت لە نوسینی کورتە وتارێکدا گەڕانەوە بۆ تەواوی هەوڵەکان ئەو گرنگیەی نەبێت بەقەد ئەوەی تیشك خستنە سەر شێوەی پێرفۆرمانسەکە بۆ خۆی گرنگی تایبەتی هەبێت بۆ ئەوەی ئاگایی و مەعریفەیەکمان لەبارەیەوە هەبێت، ئێمە بەر لەکۆتایی هاتنی بەو وتارە هەوڵدەدەین لەسەر شێوەیەکیتری پێرفۆرمانس بێینە قسەکردن، کە پێم وایە گرنگی تایبەتی خۆی لەئێستادا هەبێت و بەردەوامی و گەشەسەندنی هەمیشەیی بەخۆیەوە بینیبێت، ئەویش پێرفۆرمانسی جەستەییە، کە دەتوانین بیگەڕێنینەوە بۆ هەوڵە بەردەوامەکانی شانۆکارانی پۆڵەندی بەتایبەتی لەکارەکانی گرتۆفسکی و کانتور و

گیگیۆفسکی و ئەوانیتردا.

پێرفۆڕمانس سەرباری دەرکەوتنی لەناو هونەرەکانی شێوەکاری و شانۆ و سەما، بەڵام بوونی ئەو هونەرە لەلایان شانۆکارانی پۆڵەندیەوە لەڕاستیدا ڕووبەرو پانتاییەکیتریان پێ بەخشی، هۆکاری سەرەکیش ئەوە بوو زۆربەی شانۆکارانی پۆڵەندی کە بە ئەزموونکارە نوێیەکان ناویان دەرکردبوو، پێشتر لەهونەری شێوەکاری وەك شێوەکار ناسرابوون و دواتر ڕوویان کردبووە شانۆ، بۆ ئەوەش توانیان لە کاری پێرفۆرمانسیدا پەیوەندیەك بخوڵقێنن لەنێوان هونەری شێوەکاری و شانۆدا.

دۆزینەوەی ئەو پەیوەندیە خاڵی نەبوو لەو قەیرانەی کولتوریەی مرۆڤی پۆڵەندی خۆی کە بەهۆی نازیەتەوە ڕووبەرووی ببۆوە، کە جەستە لە فڕنەکانی نازیزم دەسووتێنرا، ئەو بێبەها بەخشینە بە جەستەی مرۆڤی پۆڵەندی، بۆ خۆی توانی ئەو پرسیارە ڕووبەرووی ئەو کۆمەڵگایە بکاتەوە: جەستەی من بوونی چیە؟

گەڕانەوە بۆ ناو گفتوگۆکانی شانۆکارێکی وەکو یۆزیف شاینا کە چۆن ڕۆژێك بەر لەوەی بخرێتە فڕنەوەو بسووتێنرێت چۆن بە پەرجوویەك ڕزگاری بووە، بۆ خۆی پرسیاری جەستە لەلای شانۆکاری پۆڵەندی دەکاتە پرسیاری کولتوریی ئەو کۆمەڵگایە، هەر بۆیە جەستە چەندە پەیوەستە بەو ئاگاییە شێوەکاریەی شێوەکاران کە دواتر پەڕینەوە ناو شانۆ، لەهەمان کاتیشدا پەیوەستە بەو ئاگاییە کولتوریەی مرۆڤەکانی ئەو کۆمەڵگایە.

ئەو کۆمەڵگایە لەبەردەم هەوڵە شانۆییەکانیشدا گەیشتبووە خاڵێك کە پەڕینەوە و ڕووە و شانۆیەکیتر بوو، چونکە شانۆ وەك ئەوەی هەبوو ئیتر پێویستی بەوە بوو لەڕووبەرێکیتردا وەڵام بە پرسیارەکانی ئەوان بداتەوە، بەتایبەت ئەو دەمەی گرۆتۆفسکی ووتی “ئێمە لەسەردەمی ئەودیوی شانۆداین”

ئەو ووتەیە زادەی گەڕان بوو بەدوای هونەرێك کە چیتر لەڕێگەی کەرەستە شانۆییەکانی سەر تەختەی شانۆ گوزارشت لەخۆیان نەکەن، ئەوە بۆخۆی بانگەشە کردنێکی پێرفۆرمانسیانە بوو کە لەڕێگەی جەستەوە بنیاتی دەنا، ئەو تێگەیشتنەی گرۆتۆفسکی بۆ ئەودیوی شانۆ، هەمان تێگەیشتنی ڤاتیمۆ یە بۆ فەلسەفە کە بەدوای تازەگەری فەلسەفە پێویستی بە پاش تازەگەریە، چونکە تازەگەری کۆتایی دێت، ڕەنگە پێرفۆرمانس بۆ خۆی لەبەردەم پەڕینەوە بێت بۆ دۆخێکیتر، کە دۆخی پێرفۆڕمانس بێت، هەڵبەت ئەوە بۆ گرۆتۆفسکی بەتەنیا کارکردن نەبوو بۆ شێوە ئەزموونێکیتر هێندەی ڕووبەرێکی فەلسەفیانەی شانۆ بوو، ئەگەر ووردبینانەتر قسە بکەین دەبێت شێتی ئارتۆ بگەڕێنینەوە بۆ درك نەکردنی کۆمەڵکای خۆرئاوایی بۆ هونەرێکی پێرفۆڕمانسی،

بەڵام سەرەنجام ئارتۆ بەو فەیلەسووفە شانۆییە دەمێنێتەوە کە زەمینەی گوتاری ئەلتەرناتیڤی لەشانۆدا بنیاتنا.

ئەو زەمینەی ئارتۆییە گرۆتۆفسکی بەتەنیا نایهێنێتە دی، بەڵکو ئەو دیدە فەلسەفییەش تیایدا دەخاتە ڕوو، بۆیە پێرفۆڕمانس مانای نەدۆزراوە بۆ ئەو هەوڵە دەدۆزێتەوە.

لێرەدا نمایشی شانۆیی دەگۆڕێت بۆ پێرفۆڕمانس و ئەکتەریش ناو دەبات بە پێرفۆڕمەر، لەو بارەیەوە گرۆتۆفسکی دەڵێت "پێرفۆڕمەر پیاوی کردارە.. نەوەك ئەوەی ڕۆڵی پیاوێکیتر دەبینێت, ئەو سەمازانە, جەنگاوەرە, لەدەرەوەی هەموو چوارچێوەو ڕەگەزە هونەریەکانەوە, سرووتیش پێرفۆڕمانسە, یا کردەیەکی تەواوکەرو کردەیەکی تەواوە, نمایشیش تێکشکانی سرووتە, لێرەدا لەو رێگەیەوە نامەوێت, شتێکی نوێ بدۆزمەوە, بەڵکو کەشفی شتێکی لەیادکراو بکەم" کەواتە پێرفۆڕمەر بوونی ئامادەبوونی خۆیەتی نەك نوێنەرایەتی کردنی کارەکتەر, ئەو نوێنەرایەتی کەس ناکات, ئەوە سرووتێکی شانۆییە تیایدا پێرفۆڕمەر ئامادەبوونی وەك مرۆڤ لەتەك ئامادەبوونی مرۆیانەی وەرگر یەکەیەکی ڕیتواڵی پێکدێنن, کە مۆتیڤێکی چەمکە لەڕووبەری پێرفۆڕمانسدا.

جەستە بۆ گرۆتۆفسکی ڕووبەرێك نیە کە تێکست لەسەر شانۆ ملکەچی پێبکات بەڵکو وەك دەڵێت "جەستە یادەوەری نییە, بەڵکو خۆی یادەوەریە, ئەوەی دەبێت پێی هەڵبستێت لابردنی بەربەستەکانی جەستەیە" ئەوەش ئەو کردارەیە کە پێرفۆرمانسەکەی تیا ئەنجام دەدرێت، ئەو پەیوەندیەی جەستە و باەتگەرێتی دەیخوڵقێنێت، چونکە جەستە وەك جۆرێك لە یادەوەری دەبینێت، ئەو یادەوەریە لەتەك ئەو زەمەنە هەنوکەییەی پێرفۆرمەر گوتاری ئێستای من بنیات دەنێت، ئەو منە کێشەیەکی فەلسەفی ڕووبەرووی دەکاتەوە بەوەی (منی جەستە) و(جەستەی من) دوو تێگەیشتنی پێرفۆرمانسیانەیە بۆ جەستە، ئەگەر لەو کارە پێرفۆرمانسیانەی ناو تێکستەکان کە سەرەتا وەك گێڕانەوەی پێرفۆرمانسی ئاماژەمان بۆ کرد من تیایدا ببێت بە منی جەستە، ئەوا من لەڕێگەی چەند دەیالۆگێکەوە دێت بۆ خۆنمایشکردن جەستەشی دەخاتە خزمەتی ئەو نمایشەوە، ئەوەش تەنانەت لەلای شانۆی زیندووی جۆدیت مالینا وژۆلیانا بیکیش هەستی پی دەکەین.

بەڵام ئەو دەمەی جەستەی من ئامادەبوونی هەبوو، مانای وایە جەستە نەخراوەتە ژێر دەسەڵاتی فەزای تێکستەوە، بەڵکو جەستە بۆخۆی ئازادبوونی گوتارە، کە توانای بنیاتنانی ئێستای هەبێت لە ساتەوەختی پێرفۆرمانسەکەدا.

لێرەدا دەتوانین شێوەیەکی جیاواز لە کاری پێرفۆرمانسی بەدی بکەین، کە ئەو ڕوانینەی گرۆتۆفسکی ئەمڕۆ کاریگەری لەسەر زۆر

ئەزموون و کاری پێرفۆرمەرەکان بەجێ هێشتووە و دەشێت لەداهاتووشدا دەرگا بۆ زۆر کاری تر بکاتەوە، ئەوە بەو مانایە نیە کە لاسایی بکرێت، بەڵکو بەو واتایەی کە کاری پێرفۆرمانسی لەو دیدە تیۆریەوە هەوڵی خوڵقاندنی مانا و شێوەی تر بدات بۆ چۆنیەتی ئامادەبوونی جەستەی پێرفۆرمەر لەناو پێرفۆرمانسدا.

نیهاد جامی/ پۆڵۆندا

ژن و منداڵە ئێزیدیەکانی قوربانی داعش … ڕەسوڵ بێسکێنی

ئەگەرمێژووی کورد پڕبێت لە داگیرکاری و تاڵان و چەوسانەوە و لەناوبردن، بێگومان ئەوەی بۆ ئێزیدییەکان سەخت و دوارتر بووە، چونکە بەدرێژایی مێژوو تائێستاش لەسەر دەستی دەسەڵاتە جیاوازەکانەوە زوڵم چەوسانەوەیان بەرامبەرکراوە، چەوساندنەوەی ئەوان دووسەرە بووە، هەم وەکو ئایین و هەم وەکو کوردبوون چەوساونەتەوە، سەرەڕای ئەوەی تووشی ئازار و ئەشکەنجە و نەهامەتی و کۆمەڵکوژی بونەتەوە، دەیان فتوای کوێرانە بۆ کوشتوبڕ و قڕکردنیان دەرکراوە.
بەهۆی نەزانی و بیری تەسکی دوژمنەکان ئێزیدیەکان بە لادەر و کافر لەقەڵەم دراون، ئەمەش خوێنی حەڵاڵ کردوون و چەندان فەرمانی کۆمەڵکوژی و لەناوبردنیان بۆ دراوە، لەئەنجامی ئەو فەرمان و هێرشانەدا هەزاران کوڕ و کیژ و ژن و منداڵیان کوژراون و بەدیل براون و خراپترین مامەڵەیان لەگەڵ کراوە، لەهەموو ئەو فەرمان و شاڵاوە نەگریسانەی کراوەتە سەریان، ژنانی ئێزدی قوربانی یەکەم بوون و زۆرترین زوڵم و چەوسانەوەیان دەرهەق کراوە.
وەك خۆیان دەڵێن و مێژوو گەواهی دەدات 74 جار فەرمانی قڕکردنیان بۆ دراوە و دواترینیان ئەوە بوو، لەئەنجامی خیانەتی دەسەڵاتی کوردی و لە 3- 8- 2014 لەشەنگال ڕوویدا، کە مێشك وشك و دەروون نەخۆشەکانی داعش هێرشان کردە سەر ئێزدییەکان و لەژێر سایەی کەمتەرخەمی و خەمساردی هێزی پارێزەریان، بەهەزاران ژن و منداڵ بوونە قوربانی ئەقڵیەتی داگیرکەری دەروون نەخۆشی داعش، کەسیش

نەبوو بەرگری بکا لە نەهامەتی و بەدیل گرتنیان، بەپێچەوانەوە ئەوانەی بانگەشەی پاراستنی کۆمەڵگا و ئێزدییەکانیان دەکرد، لەکاتێکدا ئێزدییەکان پێویستیان بەپاراستن هەبوو، ئەوان هەڵاتن و لەگەمەیەکی سیاسیدا پشتیان کردە ئێزدییەکان و لە دوورەوە بوونە بینەری ڕووداوە دڵتەزێنەکان.

لەو پەلامار و هێرشانەی داعش بۆ سەر شەنگال هەزاران ژن و منداڵی ئێزدی بوونە قوربانی ئەو جەنگە ئایینیە و کەوتنە ژێر دەستی داڕاشەکانی داعش، ژن و کچە پاکیزەکانی ئێزدی دووچاری ناخۆشترین و دڕندانەترین شێوەکانی دەستدرێژی و بەکۆیلەکردنی سیکسی بوونەوە و بازرگانی و کڕین و فرۆشتنیان پێوە کرا.

دیمەنەکانی ئەو داگیرکارییە هێندە ترسناك و ناخهەژێن بوون، مرۆڤ بەزەحمەت دەتوانێت ئەو ڕووداوانە فەرامۆش بکات، کە لەکاتی دەستگیرکردنی ئێزدییەکان بەدەستی داعش تووشی چ نەهامەتی دەردەسەرییەك بوون، لەیەکەم هەنگاودا هەموویان لەیەکتر دابڕین، دایك لەمنداڵەکانی جیا کرایەوە و ئاگایان لەیەکتر نەما، ئافرەتی گەنج و بەتەمەن، جوان و منداڵکار، بێ منداڵ و منداڵدار، سەڵت و خێزاندار، لەیەکتر جیاکرانەوە، دایك لەمنداڵ، کچ لەدایکیان دابڕین و کوڕەکانیشیان لەوان جیا کردەوە، ئەوانەی جیادەکرانەوە دەیانبردن و بەڕاکێشان بەدوای خۆیاندا ڕیاندەکێشان، منداڵ هەبوو دامێنی دایکی دەگرت و نەیدەویست لێی جیاببێتەوە، قیژەی ژن و گریانی منداڵ دنیای پڕکردبوو، ئەو دیمەنە سامناکە بەردی دەهێنایە دەنگ، دەتوت ڕۆژی حەشرە، بەجۆرێك کاریگەری لەسەر ئەوان داناوە ئێستا ژنە ڕزگاربووەکانی دەستی داعش دەڵێن کاتێك دەکەویە بەردەستی داعش ڕۆژی سەدجار مەرگ بەئاوات دەخوازی، بەڕاستی مەرگ لە ژیانی ژێر دەسەڵاتی داعش ئاسوودەترە، لەو سۆنگەیەوە لەکاتی دەستگیرکردنی ئێزدییەکان وابڵاوکرایەوە یەکێك لە ژنە ئێزدییەکان بەهەر شێوەیەك بووە لەشوێنی دەستبەسەرکردنیەوە پەیوەندی بەمێردەکەییەوە کردووە، بەڵام بۆ ڕزگار بوون نا، بەڵکو بۆ ئەوەی داوا لەهێزەکانی ئەمریکا بکەن، ئەو شوێنەی ئەوانی تێدادەستبەسەر کراون بەفڕۆکە بۆردومانی بکەن، بۆ ئەوەی بمرن و لەدەست داعش ڕزگاریان ببێت، ئەوە باشترە لە دنیای پڕ شەرمەزاری دوای ڕزگاربوون لە دەستی داعش، ئایا ئەمە چ نەهامەتیەکی ژیانە، مەرگ بەئاوات بخوازیت.

ئەو هەواڵ و چیرۆکانەی دوای دەستبەسەرکردنی ژن و منداڵە ئێزدییەکان بڵاودەبوونەوە، بەشێوەیەك ترسناك بوون، تەنانەت مێژووش شەرمەزارە لە دووبارە کردنەوەیان، کە داعشە دەرون نەخۆش و دڵڕەشەکان بەوپەڕی دڕندایەتیەوە مامەڵەیان لەگەڵ ژن و منداڵە

ئێزدیەکان دەکرد، دوای دەستبەسەرکردن و جیاکرنەوەیان بەشێك لەومنداڵانە ناچارکراون چەك هەڵبگرن و بەبێ ویستی خۆیان بەشداری جەنگ و کردەوە تیرۆرستیەکان بکەن، بێگومان ئەگەر سەرکێشیان بکردایە بۆ بیرکردنەوە دەکوژران، هەربۆیە لەپێناوی مانەوە لەژیان ناچاربوون، قبوڵی بکەن، ببنە چەکداری داعش و بەشداری جەنگ بکەن، بەشێکی تر لەو منداڵ و کچە هەرزەکارانەی لەو ماوەی لای داعش دەستبەسەر بوون، ئەگەرچی زۆر منداڵ بوون و هیچ هەستێك ڕێگابەوە نادا، بەڵام ئەوان دەستدرێژی سیکسیان کراوەتەوە سەر و ناچارکراون شووبە داعشەکان بکەن، دواتریش چەندین جار بازرگانی و کڕین و فرۆشتنیان پێوە کراوە، بەڕاستی ئەستەمە ئەو ڕۆژگارە تاڵە وا بەئاسانی لەبیر خۆیان بەرنەوە.

ئەو منداڵە ئێزدیانەی پێشتر لەلای ئەو گروپە تیرۆرستیەی داعش دەستبەسەر بوون، کوڕەکان بەشداری شەڕ بوون و کچەکانیشیان دەستدرێژی کراوەتەسەریان، لەڕووی دەروونیەوە لەوپەڕی ماندووبوون و شەکەتیدابوون، کەلەدەستی ئەو گروپە تیرۆریستیە ڕزگاریان بووە و گەڕاونەتەوە ناو خێزانەکانیان، بەڵام سەدان کێشە و گرفتی دەروونیان هەیە، نەیانتوانیوە وەکو منداڵێکی تەندروست بگەڕێنەوە ناو کۆمەڵگا و خێزانەکانیان، شوێنەواری ئەشکەنجە و دەستدرێژی و ناچارکردنی بەشداری شەڕ و کردەوە تیرۆریسستیەکانیان بەسەر جەستە و دەروونیانەوە دیارە، پێویستیان بە چارەسەری دروونی و جەستەیی هەیە، بێگومان خێزان و کەسوکاری ئەو منداڵانە ناتوانن وەك پێویست چارەسەری دەروونی و جەستەییان بۆ بکەن، لەوانەیە بەهۆی نەشارەزاییەوە هەندێك جار لەجیاتی چارەسەر زیاتر دەروونیان ئاڵۆز بکەن، بۆیە پێویستە بەرپرسانی حکومەت و ڕێکخراوە مرۆیی و نێودەوڵەتیەکان خەمخۆرانە بە دەنگیانەوە بێن و خەمیان بخۆن.

ژنانی ڕفێندراوی ئێزدی یەکێکی ترن لەو قوربانیانەی دەستی تیرۆرستانی داعش، بەتایبەت ئەو ژنانەی لەئەنجامی دەستدرێژی سیکسی تیرۆریستانی داعش دووگیان بوون و بێ خواستی خۆیان منداڵیان بووە، ئەو ژنانە دووجار قوربانین، لەلایەك دەستدرێژی سێکسیان کراوەتەسەر و لەلایەکی تریش بوونەتە دایکی منداڵێك، کەلەناو خێزان و هۆزەکەیدا قبوڵکراونیە و بەپێی دابونەریتی ئێزدی ئەو منداڵانەی دایکیان ئێزدی و باوکیان داعشن، قبوڵکراو نین، لەبەرئەوە ئەو ژنانە ناچاربوون دەست لە منداڵەکانیان هەڵگرن، ئەمەش جورێك ستەمی بەرامبەر بەو منداڵانە تێدایە، کە دایکیان ستەمی لێکراوە و دەستدرێژی کراوەتەسەر، بەڵام ئەم منداڵانە تاوانیان نیە، ڕاستە ئایینی ئێزدی هاوسەرگیری لەنێوان ئێزدیەك و یەکێکی تر قبوڵ نیە، بەڵام دیارە ئەو ژن و کچە ئێزدیانە بەویستی خۆیان شوویان

بەداعشەکان نەکردووە و بەبێ خواستی خۆیان منداڵیان هێناوەتە دنیاوە، بێگومان نەدایکیان و نەمنداڵەکان گوناهێکیان نییە، هەروەك یەکێك لە ژنە ڕزگابووەکانی دەستی داعش داوای لە خێزانەکەی و هۆزەکەی و جیهان دەکات، لەوە زیاتر ئەشکەنجەیان نەدەن، چونکە ئەوان بەویستی خۆیان نەبوونەتە دایك و دەستدرێژیان کراوەتەسەر، داوا دەکات ئەو منداڵانە بەهۆی دابونەریتەوە لە باوەشی دایکیان دوورنەخرێنەوە، لەبەرئەوە پێویست بوو بیر لە ڕێگاچارەیەکی نەرم و هێمنتر بکرایەتەوە، بۆیە ئافرەتانی ڕزگاربووی دەستی داعش پێویستیان بە چاودێری ورد هەیە، کە پسپۆڕی دەرونی بەردەوام ڕێنمایی دەروونیان پێ بدات.

بەداخەوە ئەو بارودۆخەی ژن و منداڵانی ڕفێندراوی ئێزدی هەم لەلایەن ڕاگەیاندنەکان و هەم لایەنە پەیوەندیدارەکان جاری واهەیە بەهۆی پیشاندانی نادروست و مامەڵەی نەشیاو و بەزەیی هاتنەوە پێیاندا هێندە دەروونیان ئازار دەدەرێت، نەبوونی باشترە، وەك ژنێکی ڕزگاربووی ژێر دەسەڵاتی داعش داوای دەکرد لەوە زیاتر ئازار و ئەشکەنجە نەدرێن، بۆیە پێویستە ڕێزیان بگیرێت و هاوکاری بکرێن و بەهانایانەوە بێین، تا لەڕووی کێشەی جەستەیی و دەروونی ئەگەر بتوانن لەماوەیەکی دووریشدا بێت، بگەڕێنەوە دۆخی ژیانی ئاسایی خۆیان.

بیرەوەرییەک لەگەڵ مامۆستا شێرکۆ بێکەس ... نووسینی: ستیڤان شەمزینی

وا بزانم یەکەم جار مامۆستا “شێرکۆ بێکەس”م ناسی، ناوەڕاستی ساڵانی نەوەدەکان بوو. هەرچەندە مامۆستا لە گەنجییەوە ئاشنای باوکم بوو، هەر بۆیەکیشەوە نەفی خوارووی عێراق کران، بەڵام ناسینی خۆم لەگەڵیدا وەک وتم لە ناوەڕاستی نەوەدەکان بوو. جیا لەوەی مینا گەنجێک زۆر سەرسام بووم بە توانا شیعرییە لە راددە بەدەرەکەی، هەمیشە هەڵوەستەکانی ئەم پیاوە مەزنە سەرنجی راکێشاوم. بە تایبەت کاتێک دەستی لە وەزارەت هەڵگرت و بە دەنگێکی

دلێر وتی "چۆن دەتوانم وەزیری ڕۆشنبیریی بم و سنگی وشە و ڕۆژنامە بە قەمە هەڵدەن".
هەر لە نەوەدەکاندا کە بەرەو ڕووبوونەوەی هێزەکان بە تایبەت لایەنگرانی کولتووری باو و کونسێرڤاتیزمەکان و هێزە نوێباوەکان ببووە ڕووبەڕووبوونەوەیەکی جیددی، شێرکۆ بێکەس هەمیشە لە سەنگەری هەڵوێستدا بوو لە بەرانبەر ئەو ڕەوتانەی پارێزگارییان لە سەنگەری دواکەوتوویی دەکرد. لەسەر مەسەلەی ژن و عەلمانییەت و ئازادیی بیروڕا و مەدەنییەت و دیموکراسی هەڵوێستی ڕوونی هەبوو، داکۆکی ئەو لەو بەهایانە قابیلی هیچ جۆرە سازشێک نەبوو. ئەمە هەقیقەتێک نییە تەنیا من هەستم پێ کردبێت، بەڵکو ڕاستییەکە وەک ئەڵماس دەدرەوشێتەوە.
بیرم دێتەوە ساڵی 2000 لەو ساتەوەختەی یەکێتی بە سەرپەرشتی نەوشیروان مستەفا پەلاماری حزبی کۆمۆنیستی دا، من و هاوڕێیەکی ترم کە پەیامنەری ڕادیۆی حزبی کۆمۆنیست بوو، چووین بۆ لای مامۆستا بۆ دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم. ویستمان هەڵوێستی بزانین لە بارەی ئەو ڕووداوە، ئەوەی ئەمە بینیمان مامۆستا لە ئەمە تووڕەتر بوو، لە ئەمە نیگەرانتر بوو، بۆیە ڕۆڵی سەرەکی بینی لەو پرۆتستۆیەی کە لەلایەن 40 نووسەر و ڕۆشنبیری شاری سلێمانییەوە دژ بە ئەو پەلامارە دەرچوو، کە دواتر مام جەلال ئەو 40 ڕۆشنبیرەی بینی و لەوێش مامۆستا بە توندیی ڕەخنەی لەو هەڵوێستەی یەکێتی گرت. بەڵام مام جەلال بەئاگایی خۆی لە شێوازی ئەو پەلامارە نیشاندا، بەگوومان دوای ئەو سەردانە لەسەر بڕیاری مام جەلال کوشتاری کۆمۆنیستەکان کۆتایی هات.
من ئەم شاهیدییە بە مێژوو دەدەم، هەر ئەو کاتەی یەکێتی بڵاوکراوە و ئەدەبیاتی حزبی کۆمۆنیستی قەدەغە کردبوو، من و هاوڕێکەم بەردەوام سەدان ڕۆژنامەی بەپێشەوە و بڵاوکراوە و بەیاننامەی حزبمان دەبردە ناو دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم و بڵاومان دەکردەوە. جگە لەوەش خودی مامۆستا سپانسەری ڕۆژنامە و بڵاوکراوەکانی دەکرد. هەموو مانگێک مامۆستا شێرکۆ بڕی 100 دیناری سویسری "کە بۆ ئەو ڕۆژگارە کەم نەبوو"، دەدایە دەستی ئەمە بە مەبەستی سپانسەریکردن بۆ ڕۆژنامەکانی حزبی کۆمۆنیست، هەر لەناو دەزگای سەردەم هەریەک لە بەڕێزان "کاک ئازاد بەرزنجی، کاک ڕێبین هەردی، مامۆستا ڕەئوف بێگەرد، ئاسۆ جەبار" ئەوانیش بە بڕێک پارە سپۆنسەریی ڕۆژنامەکانیان دەکرد، بەڵام ئەوەش هەمووی بۆ ئازایەتی و چاولێکردنی شێرکۆ بێکەس دەگەڕایەوە.
ئێوارەیەکی پاییزی ساڵی 2000 هێشتا سەفەرم نەکردبوو بۆ تورکیا، لە کوردستان بووم، زیاتر لە 100 ڕۆژنامە و 200 بەیاننامەی حزبی

کەمەنیستم پێ بوو، هەستم دەکرد لە نزیک گەڕەکی خۆمان چاودێریی دەکرێم، بۆ خێرایی خۆم فڕێدایە ناو پاسەکی گەڕەکی بەختیاری کە بەرەو بازاڕ دەڕۆیشت، دوو لە ئاسایشەکان بە خێرایی خۆیان هەڵدایە ناو پاسەکەوە، بەڵام چاوەڕوانیان دەکرد، لەگەڵ دابەزینم دەستگیرم بکەن. هەر ئەوەندە گەیشتمە ئاستی فولکەی یەکگرتن، ئافرەتێک لەو مەوقیفە دابەزی و منیش لە جامی کۆستەرەکەوە خۆم هەڵدایە خوارەوە و بەرەو دەزگای سەردەم هەڵهاتم کە 200 مەترێک لەمەوە دوور بوو، بە شەڵەشەق خۆم گەیاندە ناو دەزگای سەردەم و یەکسەر بەرەو ژووری مامۆستا رامکرد، خوا بەوە روحمی کرد خۆی لەوێ بوو، دوو ئاسایشەکەش لە بەردەم دەرگای سەردەم وەستابوون، حاڵ و وەزعەکەم لە مامۆستا گەیاند و ئەویش هاتە دەرەوە و ئاسایشەکانی ئیحراج کرد، یەکێک لە ئاسایشەکان وتی: مامۆستا لەبەر خاتری تۆ پیاویشی کوشتبێت وازی لێ دەهێنین. ئیتر ئەو ئێوارە دەعوەتی مامۆستا بووم و شەوەکەشی پێکەوە خواردمانەوە.

شتێکی تر کە لە بیرم ماوە ئەوەیە، مامۆستا هەمیشە دەیووت ئەم ستیڤانە و هاوڕێ رۆژنامەنووسەکەی وەک سیکەتین وان پێتەوە دەلکێن تا چاوپێکەوتنت لەگەڵ نەکەن وازت لێناهێنن. چیرۆکی ئەمەش دوای ئەوەبوو ویستمان چاوپێکەوتنێکی لەگەڵ ئەنجام بدەین، بەڵام لەسەر سەفەر بوو، وا بزانم بۆ سوێد، ئەمەش وتمان دەی قەینا دوای سەفەرەکە، دوای دوو مانگێک چووینەوە بۆ لای، وتی ئەی هاوار چۆنتان بیر ماوە، ئەم جارە هەرچی چۆنێک بوو خۆی لە چاوپێکەوتنەکە دزییەوە، رۆژێکی دی چووین میوانێکی زۆری هەبوو، پێم وابێت میوانەکان عەرەبی غەیرە عێراقی بوون، هەرچی چۆنێک بوو هەلێکمان قۆستەوە و دیمانەکەمان لەگەڵیدا ئەنجامدا. دوای ئەوەی دیمانەکەش تەواو بوو رووی کردە کاک ئازاد بەرزنجی و بە دەم پێکەنین و نەفەسێک قووڵی جگەرەکەیەوە وتی: کەس نییە لە دەستی ئەم دووانە رزگاری بێت، ئەمانە سیکەتینن کە پێتەوە لکان هەر دەبێت دیمانەکەیان بۆ بکەیت. دوای ئەوەش دایە قاقای پێکەنین و وتی ئێوەم خۆشدەوێ زۆر دەمێکە دەزانم سەرقاڵن و کۆڵ نادەن.

تێبینی: ئەم وتارە رۆژی 2013-8-8 نووسراوە و پاشتر لە بەرگی دووەمی کتێبی “قوتووی عەتار” لەلاپەڕە 224-226 چاپ و بڵاوکراوەتەوە

کوشتارگای بەنی قوڕەیزەو ئێزدایییەکان دوو وەحشیگەریی هاوشێوەن، بەڵام لەدوو سەردەمی جیاوازدا ... تاهیر عیسا

ئەگەر زیاتر لەچواردە سەدە لەمەوبەر، هۆزی بەنی قوڕەیزەی شاریی مەدینە (یەثریب)ی نیمچە دورگەی عەرەبیی، بەبیانووی پەیمانشکێنیان لەجەنگی خەندەق و دوای ئابڵووقەیەکی بیست وپێنج ڕۆژی ناچار کرابن، خۆیان ڕادەست وتەسلیم بە سوپاکەی ئیسلام بکەن ودواتریش لەسەر دەستی محەمەدو بەداوەریی و قەزاوەتیی “سەعدی کوڕی مەعازی” بریندارکەوتووی جەنگی خەندەق(ئەحزاب)، بەیاریی قەسابیی کردنیان بەپێی سەرچاوە مێژووییەکان لەنێوان شەشسەد بۆ نۆسەدکەس دەرکرد بێت و محەمەدیش بەبڕیارە خوێناوییەکەی سەعد بڵێت:- اللەش هەر ئەم داوەرییەی دەویست، دوای بڕیارەکەش عەلی و زوبەیری کوڕی عەوامی دوو لەدە مژدەپێدراوەکەی بەهەشت، یەک بەدوای یەک لەسەر چاڵەکەدا سەریان وەک مەڕیی قوربانی لەلاشە جیا دەکەنەوەو تەنانەت ئەم کەسایەتییەی ئەم مەڕە لەناو بانگەشەکارانیدا پێی دەوترێت ئەڕحەمولڕاحیمین، مناڵانی نێرینەی تازە باڵغ بووش لەژێر چەقۆی بە بەزەیانەیاندا دەربازیان نەبووە و پێوەریشیان بە باڵغ بوون تووکی بەریان بووە، چەند تاڵەموویەک لە بەریی ناوگەڵیاندا بە دادگای محەمەدی بەس بووە بە بڕیاردان لەسەر قەسابیکردنیان، هەرچی کچ وژنەکانیشیان بووە وەک ئەسترو مەڕو ماڵات ومەک وماڵ لەنێوان خۆیاندا دابەش کراوەو تەنانەت محەمەد لەوەدا بەپێی ئایەتی ئیلاهی، یاسای خومسیی بۆ خۆی لەناو شەریعەتەکەیدا جێگیرکردووە، واتە لە پێنج بەشی تاڵانیدا بەشێکی بۆ خۆی بردووە.

ژنەکانیشیان وەک وسەبایا (کەنیزەک، کۆیلە)ی جەنگی مامەڵەیان لەگەڵدا کردوون و تەنانەت محەمەد، یەکێ لەجوانترینی ژنەکانی هۆزەکەی کەناوی ڕەیحانە بووە، دوای سەربڕینی مێردیی و تەواوی کەس وکارەکەی دەکاتە ژنی خۆی و بەپێی سەرچاوەکان هەر ئەو شەوە لەناو بەنی خوێنی قەسابیکراوەکانیدا سەرجێیی لەگەڵدا دەکات، سەرچاوەکان دەڵێن ڕەیحانە لەیادداشتەکانیدا گێڕاوەتیەوە کە قێزەونترین کەسێک لەژیانیدا بینیبێتی ئەم پێغەمبەرەی ئیسلام بووە چونکە گووتوویەتی دوای قەتل عامی هۆزەکەی بە کەسە ئازیزەکانی خۆشیەوە ناچاردە بێت

وەک کۆیلەیەک مامەڵەیەکی تائەوپەڕیی غەریزەحەیوانی قبووڵ بکات، هاوشێوەی کچانی شەنگالی ئەمڕۆ.

کوشتارگای بەنی قورەیزە، دادوەریی محەمەدو اللەکەی بەتەواویی دەخاتە ژێر پرسیاریی هەر مرۆڤێکی خاوەن عەقڵ ویژدانی ئەمڕۆوەو داعش و کردەوە وەحشیگەرییەکانیشیی لەڕوانگای گشتی موسوڵمانان‌دا وەک هێزێکی مەشروعیی ئیلاهی لەپێناوی ڕاگرتنی پەیداخەکەیدا، ئاسایی دەکاتەوە.

هەر کەسێک ئەگەر بە چەند چرکەیەک چاویلکەی دینیەکەی دابنێت و بە چاویی مرۆڤێکی بێدینەوە لەڕووداوەکە و دادوەریی پێغەمبەرەکەی بڕوانێت، کە بەسەدان کەسی بێتاوانی تێدا دەکرێتە قەسابیی تەنیا بەبیانووی پەیمانشکێنی سەرەکی هۆزەکەیان، کە هەر کەسێک دەتوانێت لەو تێبگات و ئەوە بزانێت، کە بڕیاردانیی ناوهۆزەکان لەدەستی سەرەکی هۆزدایە، نەک حەشاماتی خوارەوە کە لەناو هۆزەکاندا هیچکارەن لەبڕیارو قەرارو مەداردا، چجای بگات بەوەی مناڵانێکیش تەنیا بەپێوەری چەند تاڵەموویەکی بەریان، وەک مەڕو بزن قەسابی بکرێن! حەقانیەت و ڕەوایەتدان بەم دادگایەش لەژێر ناوی اللەوە شانخاڵیکردنەکی ڕوون وئاشکرای محەمەدە لەو تاوانەی ئەنجامیداون، بەگوومان دەستبردن بۆ ئەم قەسابیکردنەو پاڵنەریی سەرەکیش لەلای محەمەد، بەباوەڕی من ئەمانەی خوارەوە بووە:

یەکەم:- مڵک وماڵ وسامانی بەئەندازەی هۆزی بەنی قورەیزە لەمەدینەدا، کە دەبوایا بە بەدەستهێنانیان تەنیا بیانوویەکی لەمجۆرەی هەبێت و کەسیان لێ نەهێڵێت.

دووەم:- بەکۆیلەو سەبایاکردنی کچ وژن و مناڵەکانیان و فرۆشتنیان لەبازاڕەکانی شام وحیجازدا.

سێیەم:- پیشاندانیی قودرەت ودەسەڵاتیی بێڕەحمانەی خۆی لەژێر ناوی اللەداو پاکتاوکردنیی نەیارەکانی خۆی.

چوارەم:-دامەزراندنیی دەوڵەتەکەی کە لەم پێناوشدا پێویستیی بە پتەوکردنی بنکە ئابووریی وسەربازیەکانی بوو، کە دواتریش هەر یەکە لە هۆزەکانی دیکەی وەک بەنی نەزیرو بەنی قینقاعیشی دوای گەمارۆدان وهەڕەشە بەمەرجی جێهێشتنی تەواوی مڵک وماڵ وسامانیان، لەشارەکە دەرکرد.

هەڵبەتە داعش و هاوشێوەکانیان ئەمڕۆ لەناو هەمان زەنگاوەکدا کە مێژوو بۆی گرتوونەتەوە مەلەدەکەن و دووبارەو چەند بارەی ڕوداوگەلی وەک شەنگالیش لەناو ململانێ سیاسیی وئابووریی وسەربازیەکانی ناوچەکەو جیهانیشدا، لەبەردەوامی ئەم عەقڵیەتە دۆگما دینیەدا، زۆر چاوەڕوانکراوە.

بەڵام کوشتارگای ئێزداییەکان(ئێزیدی) لەمەدا، کە ئابدەیت و نوێکردنەوەی هەمان مێژووی سەردەمی محەمەدو بەنی قوڕەیزە بوو لەسەردەستی داعش و خەلیفەکانیان، ئەبوبەکری بەغدادیی و ئەردۆغان و میری قەتەڕ بن حەمەد، بەڵام لەم ڕوداوەدا لە جێگای داوەریی” سەعدی کوڕی مەعاز” لە پەیمان وکەین وبەینەکی ژێر بەژێردا “مەسعودی کوڕی مەلا” قەزاوەت دەکات و دەیانکاتە قوربانی پیلانە ژێر بەژێرەکانیان، کە دواتر ڕادەستکردنی شەنگال و ئەو هەموو کوشتارو ئاوارەیی و نەهامەتییە بوو کە بەسەریاندا هێنان و ژن وکچەکانیشیان بەسەبایا کران و لەبازاڕەکانی موسڵ وڕەقەدا کڕین وفرۆشتنیان پێوەدەکراو غەریزەی حەیوانیان تێدا خاڵی دەکردنەوە.

داعش لەڕوداوی شەنگالدا نموونەی ڕوداوەکی قێزەونیی مێژوویی سەردەمی بەنی قوڕەیزەی ناو لاپەڕەکانی، بەشێوەیەکی زیندوو لەدنیای واقیعدا پیشانی جیهانداو گووتیی ئا ئەمەیە نموونەی ئیسلامیی ڕەسەن وڕاستەقینە!

دواجار من پێم وایە، بە کۆتایی هێنان بەم ڕوداوانەو بە بەرگرتن، بەڕودان و دووبارەبوونەوەیان، جگە لە تێگەیشتنێکی زانستیانە بە ڕوداوەکانی مێژوو و جگە لەهەڵسەنگاندنێکی زانستیانەی ململانێکانی مێژوو و جگە لە تێگەیشتنێکی زانستیانەی مێژوو ودیاردە ئایینی و کلتووریی وکۆمەڵایەتییەکانیی و مێژووی سەرهەڵدانیان و هۆکارەکانی سەرهەڵدانیان، کە ئەمەش خوداکان و ئاینەکانیان و بەتایبەتیش ئیسلام و مەزهەبەکانی، کە وەک هەر ئاینێکی دیکەو کلتوورێکی دیکە لە ڕوداوی مێژووکردانەی خودی مرۆڤەکان خۆیان بەدەر نییەو کراوەتە وەسیلەو ئەداتیی ئەفیونخواردووکرانی ئینسانەکان و لەململانێ سیاسیەکانی ئەم دەورەیەشدا هەم چینی دەسەڵاتدار و سەرمایەداران وەک سەرخانی سیاسیی بە درێژەدان بەتەمەنی چەوسێنەرانەی خۆی کەڵکی لەوەردەگرن و هەم دەوڵەتانی زلهێزیی ناوچەکەو جیهانیش لەناوچەکەدا بە بەدەستهێنانی ئامانجە سیاسیی وئابوورییەکان کەڵکیان لەوەرگرتووە و هێزو ئیرادەی ئینسانەکانی لە چوار چێوەی تێگەیشتنی کۆنەپەرەستانەی دینیی و مەزهەبیدا وردو خاشکردووەو ڕێگای هەر چەشنە هاودەنگیی و هاوڕەنگییەکی مرۆڤەکانی بە بەدیهێنانی دنیایەکی باشتریی ئازادو یەکسان وخۆشگوزەران، تاریک و لێڵ وناڕۆشن کردووە، کە بەدەستەبەردار بوونیان لەم تێگەیشتنە خوڕافیە نازانستیانەیەو تووڕدانیان، دەست ئاواڵاترو چاوڕۆشنترو ئاسۆدارتر دەبن بە دۆزینەوەی ڕێگا چارەی یەکجاریی لەدەست بەڵاو شەڕیی تەواوی گروپ ودەستەو تاقمە دینیی و مەزهەبیەکان وتەواوی سەرمایەداران و دەوڵەت و ئامانجە قازانجپەرستەکانیان، کە تەنیا کەڵەکەی زیاترو زیاتری

سەرمایەکانیانەو لەپێناویدا دەست بە هەر کارێکی وەحشیگەرانەی لەچەشنی بەنی قورەیزەو شەنگال و تەواوی جەنگە کاولکاریەکانی دیکەی هاوشێوەلە ناوچەکەو جیهان دەبەن.

سەرچاوەکان:-

محمدبن جریر طبری، تاریخ الرسل و الملوک، اول، ص۱۴۹۷
صحیح بخاری جلد 5 کتاب 59 شماره 443
صحیح بخاری جلد 4 کتاب 52 شماره 280
صحیح بخاری جلد 4 کتاب 52 شماره 176
دابەزینی ئایەتەکانی ٥٦ هەتا ٥٨ لەسورەتی ئەنفال و هەروەها ٢٦و ٢٧ لەسورەتی ئەحزاب لەپەیوەست بە ڕوداوی بەنی قورەیزە دابەزیون.

▪ **تاهیر عیسا**/ ٤.٥.٢٠٢٠

میوانداری سەردەمی کۆرۆنا یا کۆڤید١٩! ... عبدالرحمن محمد(مەلا ڕەحمان ئاوارەکان)

دایکم، ئەم جەژنە، کە تەلەفۆنم بۆی کرد، پێیمە گریانی بووا!؟ پرسیارم کرد ئەوە چیە؟ چی ڕوویداوە؟ لە وەڵامدا گوتی: یەک منداڵە سەری لەم نەداوە و منیان خۆش ناوێت و منیان لە ماڵەکەدا بە تەنیا فڕێداوە!
دایکم، ئەوەندە سادە و ساکارە، ئەگەر ڤایرۆسەکەش بکەی بە میوانی باوەشی پیادا دەکات و خزمەتیکی باشی دەکات و بەڕێی دەکات، بە ئەوەی دوایی گلەیی نەکات!
کۆمەڵگای ڕۆژهەڵاتی بە گشتی و خەڵکە کرێکار و زەحمەتکێشەکە، بە سروشت خەڵکانێکی سادە و ساکارو بە خزمەتن، هەموو کار و کردوەکانیان تەنها کۆمەک و یارمەتی و دەستگرتنی بەرامبەرەکانیانە، پاروەکانی دەمی خۆیان لە گەڵ دراوسێ و هاوڕێکانیاندا بەش دەکەن!
هەژارانە هەر ئەم هەژارانەن، ئەم چینی زەحمەتکێش و کرێکارانەن، بە سەر و ماڵ و منداڵەکانیان، لە بەرەکانی جەنگدا دەبەخشن لە پیناو

سەروەریەکاندا، لە پەناو ڕزگاری کۆمەڵگادا لە دەست هەموو شێوازەکانی چەوساندنەووە، میللی بێت، چینایەتی بیت، ڕەگەزی بێت. بە ئەوەی خۆیان هەڵکێشن و لە بەرامبەردردا، داوای ئیمتیاز و پارە وپولێک بکەن، کە بە شایستەی خۆیانی نەزانن!

بەڵێ، ڕۆژانە، دەیان و سەدان هەواڵی دڵتەزێن دەبیستین، لەم خێزانانەوە، کە خۆشەویستەکیان لە دەست داوە یا چەند خۆشەویستیک، کە لە کۆمەڵایەتی بوونەوە و تێکەڵاوی و سادەیی و ساکاریان، کە پەیڕەوی یاساکانی خۆپاراستن ناکەن

منیش دەڵێمە دایە گیان(مەبەستم هەموو دایکان و خۆشەویستانە):

میوان لەم ڕۆژەدا، لە پێش چاوی خانەخوێدا یا خاوەن ماڵدا، لە ڤایرۆسی کۆرۆنا دەچێت!

کام ماڵ، دوایی ڕۆشتنی میوانەکە:

ناو ماڵەکەی بە سپرای دژە ڤایرۆس، سپرای ڕێژ ناکات!؟

شوێن دانیشتنی میوانەکە، بە فاس و پاککەرەوەکانی تر، ناسڕێتەووە!؟

قاپ و کەوچک و پەرداخی میوانەکە، بۆ سێ ڕۆژ ناخاتە بەر خۆر، تا ڤایرۆسەکانی لێ بڕوات!؟

ئاودەست و حەمامەکەی لی دەبێت بە لوغم ، لەوێی پەیدا بتەقێتەووە!؟

لە زستاندا، هەموو پەنجەرەکانی نەخستەتە سەر پشت، تا هەوای ناو ژورەکە ئاڵوگۆڕ بکات!؟

ئینجا، بە ماوەی دوو هەفتە، دوایی ڕۆشتنی میوانەکە، هەر

پژمەیەک!

کۆکەیەک!

هەناسەسواریەک!

تایەک!

سک چوونێک!

سەر ئێشەیەک!

خاوەن ماڵەکە، لە سەر ئاوازی، ئەرێ ناردبووم بە دواتدا، کە ئەم بەڵایەت بۆمان هێنا! کۆمەڵێک ڕەحمەت و گازندە بە میوانەکە دەنێرێت و لە گەڵ هەر کۆکە و پژمەیەکدا،بەڵێنی قوربانیەکیش دەدات، ئەم جەژنە شایەتی ئەو قوربانیدانە بوون، کە گۆشت وەک گرد لە شارو شارۆچکەکان و لادیکان هەڵدرابونەووە.کۆرۆنا هێرش دەکاتە سەر مرۆق و لە بەرامبەریشدا، مەڵەق بە سەر ئاژەڵەکان!

azzady22@gmail.com ٠٣/٠٨/٢٠٢٠

خۆشەویستی دوو زەمەنی جیاواز … شیعری: شارا موستەفا

خۆشمویستیت..ئەشزانم.....ئەم ئەوینە
لە ئەزەلەوە جیاوازە..
دوو وشەی دوو دیوانی جیاوازو…..
دوو پلنگی دوو جەنگەلستانی جیاواز

‏‎زۆر لەیەک دوورین بەڵام
خەیاڵم پڕن لە تارمایی تۆ
هەناسەم پڕن لە بۆنی تۆ
نیگام پڕن لە وێنەی تۆ

‏‎رەفتارە شێتانەکانیشم خۆشەویستی تۆیان لێ دەڕژێ
کە بە نێو چیاکاندا گەشت دەکەم و مەست دەبم
‏‎خۆشمەوێیت
کە گوڵی نێو باخچەکەم ئاو دەدەم و پێکەوە دەگەشێینەوە
خۆشمەوێیت
کە بەدیار قاوە تاڵەکەمەوە خەیاڵ دەمباتەوە
دیسان بزانە کەلای تۆم لەبەر ئەوەیە خۆشمەوێی
کە گوێ لە گۆرانیە درێژەکانی عبدالحلیم دەگرم بیر لە تۆ ئەکەمەوە
هەندێ کات خۆشەویستیت ئەنوسمەوە
هەندێ کاتی دی خۆشەویستیت ئەخوێنمەوە

‏‎لەگەل خۆشەویستیت پێ ئەکەنم
‏‎لەگەڵ خۆشەویستیت ئەگریەم
‏‎
‏□ئیتر ئاوا کلاسیکیانە خۆشمەوێیت.

کازمی و بەرهەم صاڵح خەریکی چین؟ … عیماد عەلی

ئەو هەواڵە وردانەی بە خشکەیی لە بەغداو جیهانەوە دەربارەی جموجوڵەکانی دەسەڵاتداران وشێوەی عیراقی داهاتوو دەردەکەون و بە هێواشی روون دەبنەوە ئەوەیە کە ئەمریکا و ئێران لە زۆر شت هاوڕان لە عیراقدا، سەرەڕای ئەو ناکۆکیە ئاشکرایەی لە نێوانیاندا هەیە، ئەگەر بەرژەوەندیەکانیان یەکبگرنەوە، لەو نێوەندەشدا بەشێوەیەکی ئاسایی و وەکو عادەتی هەمیشەیی خۆی؛ بەریتانیا و ئەمریکا، سەرجەم بەرژەوەندەیەکانی خۆیان لە نێو ئەو هاوکێشانەدا دەپارێزن و هەنگاوی ستراتیجی باش لەو بارودۆخە شڵەژاو و فەوزایەدا دەهاوێژن و، نیازی سەرەکی ئەم چەند لایەنە نێوخۆیی و دەرەکیەش ئەوەیە عیراقێکی یەکگرتووی ملکەچی ئەم وڵاتانە لە دواجاردا بێننە ئاراوە و بۆ ئەو مەبەستەش کارەکتەری ملشۆر و خاوەن خاڵی سەلبی و لاوازی نێوخۆیی بەکار دێنن.

ئەوەتا لە مەڕ هەر جوڵەیەکی کازمی ئەگەر دەستوریش نەبێت کەسێك نابینیت بەرەنگاری بکاتەوە جگە لە زۆر کەم لە جەمسەری لاواز کە ئەوانیش دەزانن لە دواجاردا پەراوێز دەخرێن، هەموو جموجوڵێکی کازمی بە سازان لەگەڵ بەرهەم صاڵەح دەکرێت، دوا بڕیاریش واتە دیاریکردنی ڕۆژی هەڵبژاردنی پێشوەختە کە ئەرکی سەرۆك کۆماره لەدوای هەڵوەشانەوەی پەرلەمان و پێش شەست ڕۆژ لە هەڵبژاردن کە دەبێت ڕۆژەکە دیاری بکات، کەچی کازمی لە ئەمرۆوە وەك پێشێلکردنی دەستوریش ڕۆژەکەی دیاریکردووە و هیچ حسابێکی بۆ یاسا و دەستور نەکردووە و سەرۆك کۆماریش کە لاف و گەزافی ئەوە دەدات پارێزەری دەستورە لەم فاوڵە نقەی لێوە نەهات، بەڵکو بەخۆی پێشوەختە سازانی لەگەڵ کازمی کردووە لەسەر ئەم پێشێلکاریە.

ئامانجەکانی ئەم کۆمەڵە کارەکتەرە دەرەکی و ناوەکیەی سیاسەتمەدار و وڵاتانی خاوەن بەرژەوەندی لە عیراق بەم شێوەیەیە و، کازمی و بەرهەم صاڵەح پێشوەختە هەموو بەرژەوەندیە شەخسیەکانی خۆیان بەوانەوە بەستۆتەوە و دوارۆژی سیاسی خۆیان لەم گرەوکردنەدا دەبیننەوە:

- هەردوکیان هەوڵی تەواویان بۆ یەکێتی خاکی عیراق و لەو نێوەدەشدا لاوازبون یان بەیەکجاری نەمانی قەوارەی هەرێمی کوردستان و مانەوەی خۆیان بەسەر لیستی دەسەڵاتداری لە

عیراقێکی یەکگرتووی تەنانەت تۆتالیتاری دەبیننەوە.

- جێبەجێکردنی فەرمانەکانی وڵاتانی خاوەن هەژمون و بەرژەوەندیخواز لە عیراق لە پێناو خۆبەهێزکردنیانە لەو عیراقەی مەبەستیانە بۆ مانەوەی دەسەڵاتیان لەسەر حیسابی هەموو قوربانیەك بە تایبەتی لە لایەنە کوردەوە درابێت.
- ئەم سازانە سیاسیەی هەردوو سەر دەسەڵات رێگە خۆشکەر دەبێت کە لیستێکی یەکگرتووی خۆیان پێکبێنن(ماوەیەکە و ئێستاش بە نهێنی کاری بۆ کردووە و بۆی دەکەن) و بەو هیوایەی براوەی یەکەم بن لە هەڵبژاردنی داهاتوودا، بۆ ئەوەی ئەجێنداکەیان بە ئاسانی جێبەجێبکەن و ئەو وڵاتانەش لە خۆیان رازیبکەن(بەڵکو ئەم کارەیان بە فەرمانی ئەو وڵاتانەیە). ئەمەش لەسەر حیسابی بەرژەوەندی تایبەتی هەموو خەڵکی عیراق بە کوردیشەوە.
- لەم هەماهەنگیەی کازمی و بەرهەم جگە لە رووکردنە تونێڵی لێڵی عیراق لە لایەن کوردەوە هیچ دەرچەیەك بۆ پرسی کوردی تیدا نابینرێت و تەنانەت مەترسی گەورە لەسەر قەوارەی هەرێم و بەندە دەستوریەکانی عیراقە کە لە بەرژەوەندی کورد تێپەرێنراوە.
- ئەگەر ئەم پیلانە سەربگرێت ئەوا شتیك نامێنێت ناوی ناوچە کێشە لەسەرەکان بێت و بەرتیانیا و ئەمریکا و ئێران دەبن بەخاوەنی هەموو فەرمانێك تایبەت بەو ناوچانە و لەو بارەوە نەوتەکەی دەکەوێتە ژێر رەحمەتی کۆمپانیا زەبەلاحەکانیان.
- لە کاتی سەرکەوتنیان لە گەیشتن بەو ئامانجە، هەوڵی گۆڕینی دەستور بۆ قازانجی ئەجێنداکەی خۆیان لە عیراقێکی یەکگرتووی تۆتالیتاری دەدەن و ئەگەر لە هەڵبژاردن سەرکەوتن بەدەست بێنن ئەو ئامانجەش بەدەست دێنن.
- بەم شێوەیە عیراقێکی نوێ بە شێوە و روکەش و بەهەمان جەهەر و پلان و رێگەی سەرەتای دروستبونی عیراقی 1921 بە کارەکتەری جیاواز و بەناو کۆماری دروست دەکەن و بۆ دەیان دەیەی تر ژێردەستەی بەریتانیا و ئەمریکا و وڵاتانی دەوربەری خاوەن هەژمون دەبێت .

ئەوەی جێگەی سەرسوڕمانە کە کورد لای خۆیەوە بۆ ئەوەی حاڵەتەکە لێکبداتەوە و پلانەکان بخوێنێتەوە و ئامانجی کازمی بزانێت و بیر لە هۆکاری ئەو کۆدەنگیەی لەسەر بوو بکاتەوە کەوتە هەڵەیەکی گەورەتر لە جاران و بە غەشیمی خۆی یەکەم لایەن بوو کە پشتگیری لە کازمی کرد و، ئەگەر ئەم دووانە و ئەوانەی لەپشتیانن سەربکەون ئەوا دەستی کورد بە تەواوی بە

بەتاڵی لە بنی هەمبانەکەوە دەردەچێت.

چیرۆک بۆ منداڵان.. گوڵێکی سووری لەخۆبایی ... و: رێزا شوان

لە دارستانێکدا، لە رۆژێکی خۆشی بەهاردا، گوڵەباخێکی سووری جوان پشکووت. گوڵە سوورەکە لە دەوروبەری خۆی روانی، لە تەنیشتییەوە دار چنارێکی بینی.
دار چنارەکە وتی: چەند گوڵێکی جوانە! خۆزگە منیش وەکو ئەو جوان دەبووم.
دار بەڕوویەک بە دار چنارەکەی وت: خەمبار مەبە تۆش جوانی، ناکرێ کە ئێمە هەموو شتێکمان هەبێت.
گوڵە سوورەکە وتی: لەو بڕوایەدام کە من جوانترین گوڵم لەم دارستانەدا.
گوڵە لاولاوێک، سەری هەڵبڕی و وتی: بۆ وا دەڵێی؟ لەم دارستانەدا، گەلێ گوڵی جوان هەیە. تۆ تەنیا یەکێکی لەو گوڵە جوانانە.
گوڵە سوورەکە وتی: من دەبینم هەمووان سەرسامی منن و سەیری من دەکەن.
گوڵە سوورەکە سەیری رووەکی کوڵچکەفیلی (رووەکێکی دڕکاوییه) کرد و وتی: ئای لەو رووەکە ناشیرینە، ئازای گیانی دەڕکێ!
دار چنارەکە، قسەکەی گوڵە سوورەکەی پێ ناخۆشبوو، وتی: گوڵە سوور، ئەم قسەیە چیبوو کردت؟ کێ دەزانێت بەڵێ کە جوانی چییە؟ تۆش دڕکت هەیە.
گوڵە سوورەکە بە تووڕەییەوە سەیری دار چنارەکەی کرد و وتی: هیوادارم کە چێژێکی باشت هەبێت. تۆ هیچ لە جوانی نازانی. ناتوانێ دڕکەکانی من بە دڕکەکانی گوڵچکەفیل بەراورد بکەی.
دار چنارەکە: تۆ لەناو ئەم دارستانەدا، گوڵێکی لەخۆبایی.
گوڵە سوورەکە هەوڵیدا کە رەگەکانی لە گوڵچکەفیل دوور بخاتەوە،

بەڵام نەیتوانی لە شوێنی خۆیدا بجووڵێ. گوڵە سوورەکە بە درێژایی رۆژگار، هەر لە گوڵچکەفیلەکەی دەڕوانی، تانەی لێدەدا و قسەی ناشیرینی پێ دەوت، وتی: رووەکی لەم جۆرە هیچ سوودێکی نییە. بە داخەوە کە من بوومە بە هاوسێی ئەم دڕکاوییە ناشیرینە.
گوڵچکەفیلەکە، گوێی بە توانج و بە قسە ناشیرینەکانی گوڵە سوورەکە نەدا. بەڵکو هەوڵیدا کە ئامۆژگاری و رێنمایی بکات، وتی: خودا هیچ شێوەیەک لە شێوەکانی ژیانی بەبێ مەبەست دروست نەکردووە.
بەهار کۆتایی هات، باران نەباری، کەشوهەوا گەرمبوون، ژیان لە دارستانەکەدا سەخت بوو. گوڵە سوورەکە لە توینێتیدا بەرەو سیسبوونەوە دەچوو.
رۆژێکیان گوڵە سوورەکە، چۆلەکەکانی بینی، کە لەسەر گوڵچکەفیلەکە دەنیشتنەوە. دەنووکەکانیان دەچەقاندنە گەڵا سەوز و ئەستوورەکانی گوڵچکەفیلەکە و تێر ئاویان لێیان دەخواردەوە، دوایش بە گەشی و خۆشییەوە هەڵدەفڕین و دووردەکەوتنەوە.
ئەم کارەی چۆلەکەکان، بە لای گوڵە سوورەکەوە جێی سەرسوڕمان بوو.
گوڵە سوورەکە لە دار چنارەکەی پرسی: ئەو باڵندانە چییان دەکرد؟
دار چنارەکە بۆی روونکردەوە، کە باڵندەکان، ئاویان لە گەڵاکانی گوڵچکەفیلەکە دەمژی.
گوڵە سوورەکە: ئایا ئەزیەتی پێ ناگات، کە گەڵاکانی کون دەکەن؟
دار چنارەکە: بەڵێ، بەڵام گوڵچکەفیلەکە، حەز بە یارمەتیدان و بەخشین دەکات، حەزناکات کە باڵندەکان لە توینێتیدا پەریشان ببن، زۆری پێی خۆشە کە ئاوی ناو گەڵاکانی بخەنەوە.
گوڵە سوورەکە بە سەرسوڕمانەکەوە، چاوی کردەوە و هاواری کرد: گوڵچکەفیلەکە ئاوی هەیە؟
دار چنارەکە: بەڵێ ئاوی هەیە، تۆش ئەگەر داوای یارمەتی لە گوڵچکەفیلەکە بکەی، دەتوانیت ئاوی لێ بخۆیتەوە. چۆلەکەکان دەتوانن یارمەتیت بدەن.
گوڵە سوورەکە هەستی بە شەرمەزارییەکی زۆر کرد، کە داوای ئاو لە گوڵچکەفیلەکە بکا، لە دوای ئەو هەموو قسە ناشیرینانەی کە پێی وت. بەڵام زۆری توینی بوو. لە دواییدا داوای ئاوی

لێكرد.
گوێچکەفیلەکە زۆر بە نەرمی و رووخۆشی□وە رازی بوو کە ئاوی بداتێ. چۆلەکەکان هاتن و دەنووکەکانیان لە گەڵاکانی گوێچکەفیلەکە، پڕ لە ئاو دەکردن و دەیانکردە سەر رەگەکانی گوڵە سوورەکە و پاراویان کردن.. گوڵە سوورەکە یەکسەر گەشا یەوە.
گوڵە سوورەکە، زۆر سوپاسی گوێچکەفیلەکەی کرد و داوای لێبووردنیشی لێکرد. زۆریش سوپاسی چۆلەکەکانی کرد. وانەیەکی باشیش فێربوو، کە جارێکی تر لەخۆی بایی نەبێت.. کەسیش بە رووخسار و بە دیمەنی هەڵنەسەنگێنێت.
() □ە □ە□□□□□□□ە□ە □ە□ □□□ۆ□ە□ □ە □□□□□ □□□□□□□□□ە□ە
□ە□□ێڕ□□ە. □□□□ □□□□ە□□ □ە□ە□ □□□ە. □□□□□ □□□ە□□
(□□□□□□□□□□□□□) □□ (□□□□ □□□□□□□□□) □□ □□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□
□ □□□□□□ □□□ (□□ە□□□ □□□ە□□□) □ە□ە □ە□□□□□. □ە □ە□□□□ە□ □ە
□□ە□ (□□□□□ۆ□) □□□□□□□□□ □ (□□□□□□□) □ □□ە□ە□□□ە.. □□□□□□□ □ە
□□□□□□ □□□ێ□□□ □□□□ □□ە□ە □□ □□□□ە□ () منداڵە ژیر و
ژیکەڵەکانی کوردستان، ئێوەی خوێنەری ئەم چیرۆکە..
بیربکەنەوە.. کە چی سوود و وانەیەک لەم چیرۆکەوە
فێرد□ بن؟
رەزا شوان

هەسارەی زەوی سێ هەزار(٣٠٠٠)… هۆزان اسماعیل کەریم

زەوی بە شەکەتی هات
سلاوێکی نەرمی کردو
چاییەکم لە پێشی دانا
دەتگووت کوری شەهید بووە
هەموو گیانی دوکەڵ بوو
بێدەنگ هەر سەیری دەکرم
چایی دووەمی خواردو رۆیشت

تێگەیشتم ک□ تایـیمان زۆر نزیکە

بیرێکی قوولم لێداو
هەتا توانام هەبوو درەختم چاند
کارگەکانم کوژاندەوە
ئۆتۆمبێل و فرۆکەم راگرت
بە فایلێک خستمە پۆستەو بۆ زەویم نارد
تا لە سالی سێ هەزار (۳۰۰۰)
زەوی وەلامی دامەوە
بەقەد مێژووی کەون
بیرم لە ئێەوە کردۆتەوە
بەڵام تا ئێستا تێنەگەیشتم
بۆ توشم بوو بە توشی ئێوە
ئەی هاوار ئێوە چ مشەخۆرێکی بێ سوودن

هۆزان اسماعیل کەریم